

ویژه نامه همایش ملی اقتصاد مقاومتی

در حوزه انرژی

۲۶ بهمن ماه ۱۳۹۱

دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی دانشگاه علم و صنعت ایران
با همکاری بسیج وزات نفت

• سرمقاله

- بیانات امام خمینی (ره) حول محور منابع و ذخایر ملی
- رهنمودهای مقام معظم رهبری حول محور اقتصاد مقاومتی و انرژی
- اقتصاد مقاومتی، جبهه امروز
- مصاحبه با دکتر علی اصغر زارعی، نماینده مجلس
- اقتصاد مقاومتی از آغاز تا کنون
- تحلیل وضعیت نفت عراق
- جنگ نفتی در آینه بازار های نفت
- چکیده برخی از مقالات همایش

شما دانشجو هستید،
استاد هستید، اقتصاددان هستید؛
بسیار خوب، با زبان دانشگاهی،
همین ایده‌ی اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛
رهبر معظم انقلاب

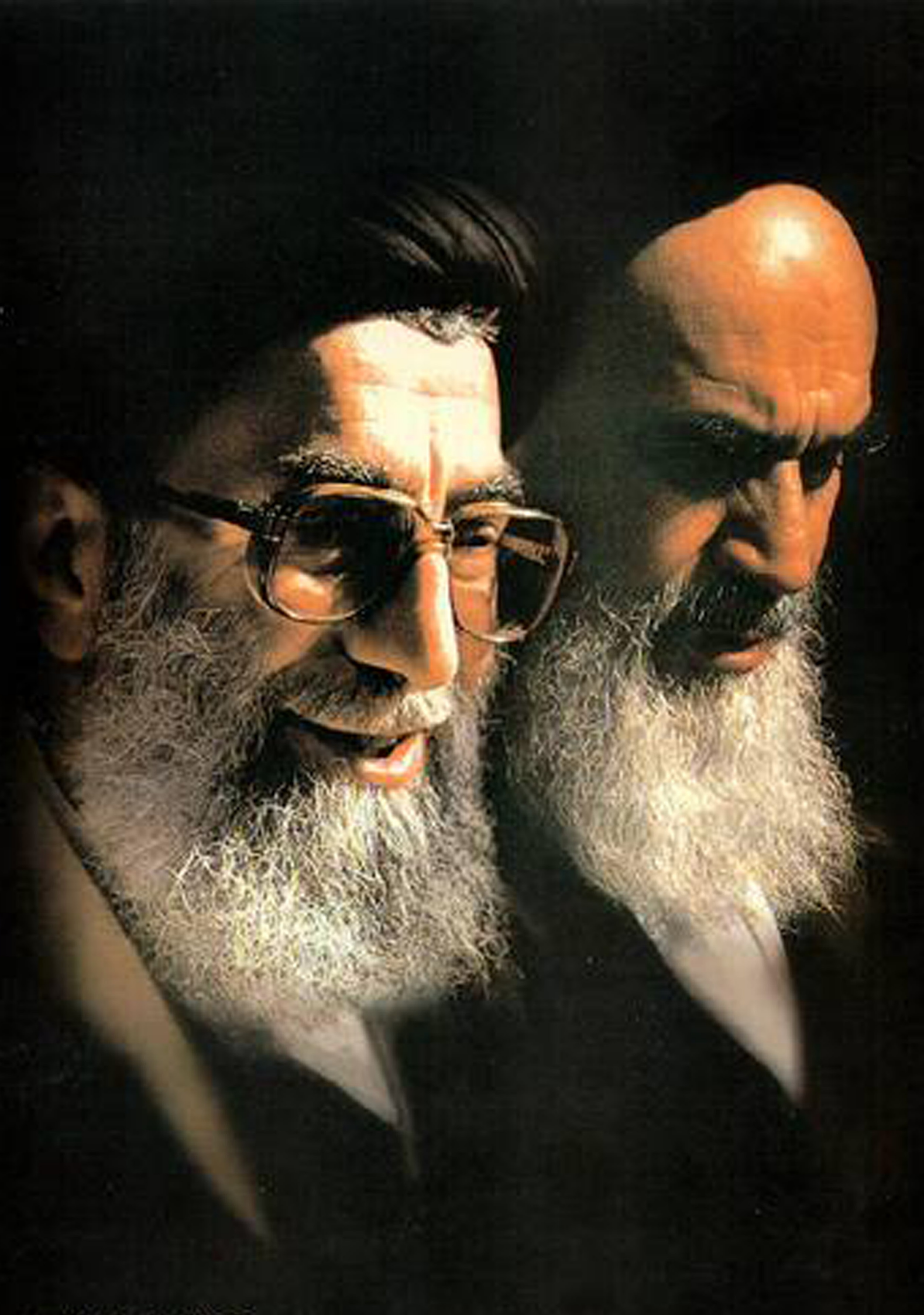
دومین همایش اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی در حوزه انرژی

• محور های همایش

اقتصاد مقاومتی و سیاستگذاری انرژی
اقتصاد مقاومتی و فرصت تحریم های نفتی غرب
اقتصاد مقاومتی و تعاملات منطقه‌ای در حوزه انرژی
اقتصاد مقاومتی و مدیریت درآمدهای نفتی
اقتصاد مقاومتی و ارتقای توان تولید داخلی در حوزه انرژی
اقتصاد مقاومتی و بازارهای بین‌المللی انرژی
اقتصاد مقاومتی و مدیریت مصرف انرژی

سر مقاله

دکتر علیرضا معینی

دبیر همایش ملی اقتصاد مقاومتی در حوزه انرژی

رئیس دانشکده مهندسی صنایع و دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی دانشگاه علم و صنعت ایران

داشته و یا باعث رکود تولید داخل میشود. همچنین به دلیل جریان نیافتن این مواد اولیه با ارزش در صنعت و کسب و کار، منافع و بهره واقعی آن که ایجاد فناوری، کارآفرینی و تولید محصولاتی با ارزش افزوده بالاتر باشد رخ نداده و این عواید بیشتر نصیب کشورهای وارد کننده نفت خام میشود. لذا طراحی مدلی بهینه به منظور تولید مواد هیدروکربوری و تکمیل زنجیره تولید مشتقات ارزشمند آن و نیز محصولات پایین دستی و یا ترکیبی، از ضروریات اقتصاد مقاومتی است. همچنین با توجه به تجربیات کسب شده و فعالیتهای پژوهشی انجام شده و در حال انجام، لازم است که سازوکارهای گذشته در خرید دانش فنی از خارج کشور تغییرات اساسی کرده و دانش فنی بومی جایگزین آنها شود.

همچنین از طرفی کشور ما یکی از معدود کشورهایی است که شدت مصرف انرژی بسیار بالایی داشته و علیرغم داشتن فرهنگ غنی اسلام در توصیه به عدم اسراف و تبذیر، متأسفانه در عمل به آن با ضعف های فراوانی مواجهیم. همینطور به دلیل موقعیت جغرافیایی مناسب، استعداد تولید و استفاده از انرژیهای تجدید پذیر در کشور در مقایسه با بسیاری از کشورها از رتبه بالایی برخوردار هستیم. برای غلبه بر فرهنگ

جمهوری اسلامی ایران از نظر امکان تنوع پذیری در سبد انرژی جایگاه ویژه ای دارد. کشور ما در ذخایر نفتی مقام چهارم و در ذخایر گازی مقام دوم را در جهان دارد. البته اگر مجموع نفت و گاز مد نظر قرار گیرد، مقام اول دارنده ذخایر هیدروکربوری متعلق به ایران می باشد.

به دنبال مطالبات رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت امام خامنه ای مبنی بر لزوم بکارگیری اقتصاد مقاومتی، دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی در دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران در نیمه دوم سال ۹۱ شکل گرفت و به دنبال آن اولین همایش ملی اقتصاد مقاومتی در اردیبهشت ماه ۱۳۹۱ برگزار گردید. در این همایش که با استقبال گروهی از اساتید، صاحب نظران، نخبگان جوان و دست اندرکاران اجرایی کشور در حوزه اقتصاد مواجه شد عمدتاً به تشریح ادبیات و کلیت موضوع اقتصاد مقاومتی پرداخته شد. نیاز به تبیین بیشتر ابعاد این موضوع، دبیرخانه را به این امر واداشت تا برنامه ای برای برگزاری همایشها، میزگردها و جلسات هم اندیشی فراهم نموده و از دیدگاه تخصصی به این مقوله بپردازد. لذا لیست

اولیه ای از موضوعات آماده گردید تا بر اساس اولویت، با برگزاری چندین همایش و میزگرد، بحث و بررسی روی آنها ادامه یافته و علاوه بر دستاوردهای علمی و عملی، انشالله ادبیات اقتصاد مقاومتی از این طریق ایجاد شده، به تدریج در کلاسهای درسی دانشگاهی و حتی در مدارس این مقوله تدریس گردد و به گفتمان جامعه تبدیل شود.

از جمله موضوعات تخصصی و در اولویت اقتصاد مقاومتی، حوزه انرژی

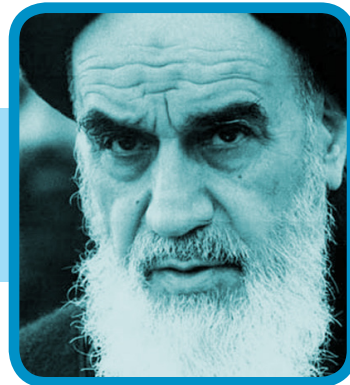
است. جمهوری اسلامی ایران از نظر امکان تنوع پذیری در سبد انرژی جایگاه ویژه ای دارد. کشور ما در ذخایر نفتی مقام چهارم و در ذخایر گازی مقام دوم را در جهان دارد. البته اگر مجموع نفت و گاز مد نظر قرار گیرد، مقام اول دارنده ذخایر هیدروکربوری متعلق به ایران می باشد. اقتصاد کشور نیز به گونه ای رشد کرده که وابستگی آن به فروش یا مصرف این ذخایر بسیار بالاست. داشتن این نعمتهای بی بدیل الهی جای شکرانه فراوان دارد و اولین قدم عملی در شکرگزاری، تولید و مصرف بهینه آنهاست.

در دهه های گذشته شاهد صادرات بخش عمده ای از ذخایر هیدروکربوری و فرآورده های مربوطه و همزمان تولید و تامین قسمت قابل توجهی از نیازهای داخلی بوده ایم. به نظر میرسد که مدلی که تا کنون عمل شده است دارای مشکلات فراوانی بوده که بایستی مورد بازنگری جدی قرار گیرد. به عنوان مثال خام فروشی علاوه بر اینکه کمترین عایدی را از این ثروت خدادادی نصیب ما می کند، باعث میشود تا بخش زیادی از درآمدهای آن به ریال تبدیل شده و یا صرف واردات کالاهای مصرفی شود. این دو کار یا افزایش تورم را به دنبال

پرمصرفی، اولین گامی که طی دو سال اخیر برداشته شده هدفمندی یارانه ها بوده است. اگر چه این کار اقدام خوبی بوده ولی قدمهای بیشتری باید برداشته شود که از جمله آنها تکمیل معقول هدفمندی یارانه ها، فرهنگ سازی مصرف و استفاده از فناوریهای جدید در کاهش شدت مصرف انرژی می باشد. اصلاح سبد انرژی، اقتصادی کردن و بومی سازی استفاده از انرژیهای تجدید پذیر، تخصیص بخشی از یارانه ها به استفاده کنندگان از وسایل مرتبط با انرژیهای نو و فناوریهای صرفه جویانه و نیز طراحی سبد انرژی مناسب برای هر اقلیم نیز از جمله فعالیت هایی است که به تدریج بایستی به آنها پرداخته شود. این همایش که توسط دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی در دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران و با همکاری بسیج وزارت نفت و سایر سازمانها و موسسات پشتیبان برگزار می گردد، قدمی در ارائه راهکارهای مقاومتی کردن اقتصاد در حوزه انرژی است. امید آنکه با همکاری دانشگاهها و دستگاههای اجرایی مرتبط با این حوزه، هر چه زودتر در راستای این اهداف و رسیدن به آنها حرکتی اساسی داشته باشیم انشالله.

بیانات امام خمینی (ره) حول محور منابع و ذخایر ملی

به هر [شئون] آن، که شما نگاه بکنید می بینید که لنگ است. به اقتصادش نگاه کنید که مصیبت است. الآن احتیاج مملکت ایران به خواربار بسیار است. سی روز یا سی و سه روز ایران می تواند [خود را از نظر غذایی] اداره بکند. زراعتش یا کشتش زاید بر سی روز یا سی و سه روز را باید از خارج بیاورند، و می بینید که دارند از خارج می آورند. «اصلاحات ارضی» آقا به اینجا منتهی شد که یک بازاری درست کرد برای امریکا، که امریکا چیزهایی که باید بریزد دور، به ما بفروشد! نفت ما را که دارند اینطور می برند که بعد از سی سال دیگر، به قول شاه بعد از سی سال دیگر تمام می شود. نه اینکه نفت تمام می شود، نفت را تمام دارند می کنند. دارند با این لوله های بزرگ که به اندازه این اتاق شاید بعضیهایشان بزرگی اش باشد، به اندازه قامت انسان [یا] زیادتر ... دورش هست، قطرش هست، دارند با این [لوله ها] نفتهای ما را درمی آورند و می فرستند طرف امریکا. عوضش هم که باید [پول] به ما بدهند، عوضش هم اسلحه ای می آورند که می خواهد امریکا بیاید در ایران پایگاه داشته باشد در مقابل شوروی! باید یک چیزی هم به ایران بدهد؛ اگر اجازه اش بدهند، که نباید هم اجازه بدهند، لکن حالا این خیانت را کردند و خواستند اجازه بدهند، باید یک چیزی هم بدهد به ما که بیاید پایگاه درست کند. نفت ما را می گیرد پایگاه درست می کند برای خودش، عوض به ما می دهد! عوض، یعنی پایگاه درست کردن برای امریکا با آن اسلحه های بزرگ.

این از عجایب است. این مطلب از عجایب است که ثروت در دست شرق است، این ثروت مهم نفت در دست شرق است، در دست مسلمین است- اینکه در ممالک اسلامی است- این مخازن بسیار مهمی که دنیا به واسطه آن [و] هر مملکتی پیشرفت کرده است به واسطه این مخازن پیشرفت کرده است؛ هر جنگی مقدم شده است، هر مملکتی در جنگ مقدم شده است، به واسطه موجهای نفت مقدم شده است؛ اینها در دست شماست، عراق بحمد الله نفت دارد، ایران بحمد الله نفت دارد، کویت نفت دارد، حجاز نفت دارد، نفت دست مسلمین است. آنها باید بیایند به شما تملق بگویند، دست شما را ببوسند، پای شما را ببوسند و این ذخایر را به قیمتی بالا بخرند؛ شما نباید از آنها یک تملقی بگویید. انشاء الله نمی گویند آنها باید تملق شما را بگویند؛ ثروت دست شماست. مع ذلک انسان می بیند که مطلب اینطور نیست. جوری مستعمرین این مطلب را درست کرده اند که بعضی ممالک را بازی دادند و خیال می کنند که نه، باید از آنها هم یک تملقی بگویند، به آنها هم یک تعارفی بدهند، تا اینکه ثروت آنها را هم ببرند. این تأسف دارد.

رهنمودهای مقام معظم رهبری حول محور اقتصاد مقاومتی و انرژی

در ایران به دست خواهد آورد؛ که تأثیرگذاری اش در دنیا فوق العاده است. ما باید به اینجا برسیم. خب، این حمایت میخواهد؛ باید از صادرات حمایت بشود.

در قضیه هسته‌ای آنچه که ایران به دنبال آن است، دانش مورد نیاز است؛ دانشی که اگر امروز ملت ایران آن را دنبال نکند، فردا دیر خواهد بود؛ فردائی که نفتی به کار نباشد و همه‌ی چرخهای اقتصادی دنیا بر اساس نیروی هسته‌ای حرکت کند و ملت ایران دستش خالی باشد؛ بنشیند منتظر که دیگران به او کمک کنند؛ آنها این را میخواهند. مسئله‌ی هسته‌ای ما این است؛ من بارها گفته‌ام. ما امروز برای دانش هسته‌ای که برای ما مهم است، کار میکنیم که بیست سال دیگر، سی سال دیگر، فرزندان ما، جوانان ما، نسل آینده، ملت بزرگ ایران، آن روز دستش به طرف غربیها دراز نباشد. غربیها امروز که نفت مال ماست، از زمین ما نفت استخراج میشود و به آنها داده میشود، دارند برای همین نفت به ما زور میگویند! - امروز این نفتی که از چاه‌های این منطقه بیرون می‌آید، سودش برای دولتهای غربی از سودش برای کشورهای نفت‌خیز بیشتر است! - امروزی که نفت مال ماست، در اختیار ماست، دست ماست، زورگوئی میکنند، فردا که ما بخواهیم انرژی هسته‌ای را از خود آنها بگیریم، شما ببینید چه بر سر ملتها می‌آید. نظام جمهوری اسلامی فکر آن روز را میکند. لذا امروز اصرار میکند که ما بایستی این علم را، این فناوری را، این دانائی را، این تمکن را برای خودمان کسب کنیم. آن وقت جنجال راه می‌اندازند در دنیا که چرا میخواهید شما این را کسب کنید؟ و تهمت میزنند، افکار عمومی را گمراه میکنند که اینها دنبال بمب اتمند، اینها فلانند.

مسئله‌ی اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزو الزامات اقتصاد مقاومتی است. این سیاستهای اصل ۴۴ که اعلام شد، میتواند یک تحول به وجود بیاورد؛ و این کار باید انجام بگیرد. البته کارهایی انجام گرفته و تلاشهای بیشتری باید بشود. بخش خصوصی را باید توانمند کرد؛ هم به فعالیت اقتصادی تشویق بشوند، هم سیستم بانکی کشور، دستگاه‌های دولتی کشور و دستگاه‌هایی که میتوانند کمک کنند - مثل قوه‌ی مقننه و قوه‌ی قضائیه - کمک کنند که مردم وارد میدان اقتصاد شوند. کاهش وابستگی به نفت یکی دیگر از الزامات اقتصاد مقاومتی است. این وابستگی، میراث شوم صد ساله‌ی ماست. ما اگر بتوانیم از همین فرصت که امروز وجود دارد، استفاده کنیم و تلاش کنیم نفت را با فعالیتهای اقتصادی درآمدزای دیگری جایگزین کنیم، بزرگترین حرکت مهم را در زمینه‌ی اقتصاد انجام داده‌ایم.

من چند سال قبل از این گفتم - البته آن وقت مسئولین دولتی از این حرف هیچ استقبال نکردند - ما باید به جایی برسیم که اگر یک روزی به خاطر قضایای سیاسی، اقتضات سیاسی، یا اقتضات اقتصادی در دنیا، اراده کردیم که صادرات خودمان را مثلاً برای مدت پانزده روز یا یک ماه متوقف کنیم، بتوانیم. شما ببینید این کار چه قدرت عظیمی را برای یک کشور تولید کننده‌ی نفت به وجود می‌آورد که یک وقت اگر اراده کرد، بگوید آقا من از امروز تا بیست روز نفت صادر نمیکنم. ببینید چه حادثه‌ای در دنیا به وجود می‌آید. امروز ما نمیتوانیم این کار را بکنیم، چون به این درآمد احتیاج داریم. اگر یک روزی اقتصاد کشور از درآمد نفت و صادرات نفت بریده شود، این توان را ملت ایران و نظام اسلامی

اقتصاد مقاومتی، جبهه امروز

محمد امینی رعیا

دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه علم و صنعت
مسئول دانشجویی دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی دانشگاه علم و صنعت

خاص سعی در اختلال در وضعیت کشور داشته است که از جمله آن می توان به قضایای بعد از انتخابات ۸۸ اشاره کرد که خوشبختانه بصیرت مردمی باعث شد از پیشروی آن جلوگیری شود.

با این اوصاف و تفاسیر، آنچه برای دشمن قابل دسترسی تر و تاثیرگذارتر است حوزه اقتصادی می باشد چرا که مستقیماً با معیشت مردم در ارتباط بوده و می تواند براحتی کشور را با مشکلات بزرگ مواجه کند. از جمله فعالیت های عدیده دشمن در این حیطه را می توان به تحریم های پی در پی در حوزه های مختلف به بهانه های گوناگون از جمله فعالیت های هسته ای ایران که اخیراً نیز شدت گرفته است اشاره کرد.

بنابراین دلیل و ریشه اصلی نوسانات در قیمت های داخلی و تورم و عدم ثبات اقتصادی که امروز درگیر آن هستیم، وجود نداشتن ساختارها و سیاست های مناسب جهت مقابله با حملات دشمن در حوزه های مختلف بویژه حوزه های اقتصادی می باشد. لذا می توان نزدیکترین و سهل الوصول ترین و ضربه پذیرترین قسمت کشور که دائماً مورد حمله و هدف آماج تیرهای دشمن قرار دارد را حوزه اقتصادی دانست که متأسفانه نیروهای فعلی حاضر در این جبهه توان مقابله با دشمن را ندارند چرا که متأسفانه در زمان آسودگی خود را در این جهت آماده نکرده و ایجاد ساختارهای مقاومتی را بویژه در حوزه های اقتصادی دستور کار خود قرار نداده اند.

حال به نظر می رسد که ما به ساختارهایی نیازمندیم که ماهیت پیشگیری کننده داشته باشد نه درمان و در واقع بتوانیم رفتاری فعال در حوزه های اقتصادی از خود نشان دهیم. این احساس نیاز که از جانب مقام معظم رهبری به خوبی درک شده است، با عنوان اقتصاد مقاومتی توسط ایشان و تاکید چندباره معظم له به گفتمان امروز جامعه تبدیل شده است و این موضوع توسط نخبگان جامعه در حال پیگیری و تولید محتواست.

اگر نگاهی به طول تاریخ بشریت بیندازیم، همواره با مبارزات و جدالهایی مواجه می شویم که میان دو جبهه حق و باطل صورت گرفته است. هم اکنون نیز جهان در موقعیتی قرار دارد که در آن کشمکش هایی همه جانبه میان جبهه حق و باطل صورت می گیرد با این تفاوت که حوزه جنگ از نبردهای سخت و کشته شدن انسانها در آن به سمت جنگ نرم و هدف قراردادن افکار و عقاید و معیشت مردم تغییر کرده است.

در حال حاضر با نگاه به جهان پیشرفته قرن بیست و یک در می یابیم که جبهه باطل در جنگ کنونی توسط آمریکا به پشتوانه اسرائیل و چندی کشورهای اروپایی پوشش داده شده است و در مقابل جبهه حق توسط جمهوری اسلامی ایران هدایت می شود که یک تنه در برابر ظلم ایستادگی می کند.

پس از جنگ تحمیلی و دوران هشت سال دفاع مقدس، قدرت های جبهه باطل به این نتیجه رسیدند که دستیابی به ایران و جلوگیری از رشد و پیشرفت این قدرت اسلامی با گلوله و تانک و جنگنده های هوایی میسر نخواهد بود چرا که توان مقابله با نیروی ایمان جوانان ایران برایشان دست نیافتنی بود. لذا پس از سالها به این نتیجه رسیدند که مقابله با ایران تنها از راه نفوذ به حوزه های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مهمتر از همه اقتصادی امکان پذیر است. به همین جهت تمامی نیروهای خود را گسیل کردند تا در این حوزه ها فعالیت کنند و با نفوذ خود ایران را ضعیف و ضعیف تر کنند.

نفوذ به حوزه های فرهنگی و اجتماعی مردم هر کشوری و تغییر آن، از آنجا که با آداب و رسوم مردم در ارتباط است و به ویژه در ایران که با دین و فرهنگ اسلامی عجین است بسیار دشوار می باشد و هر چند امکان پذیر است اما نفوذ در آن از سرعت کمتری برخوردار است و براحتی قابل دسترسی و تغییر نمی باشد مگر در بلند مدت که البته چنین فعالیتهایی نیز از جانب دشمن باطل به وفور در حال انجام است. در حوزه های سیاسی نیز دشمن به ویژه در زمانهای

اقتصاد مقاومتی از ابعاد مختلفی قابل تعریف است. یکی از مفاهیم اقتصاد مقاومتی استفاده از رویکرد فعال و پیشرو به جای رویکرد منفعل است. اقتصاد مقاومتی یک نوع سیاستگذاری اقتصادی معطوف به پایداری در همه سطوح با فرض فشار همه جانبه رقابت است که با آینده پژوهی و حرکت فعال نسبت به رقبا، تمامی فرصت های آنان را شناسایی کرده و راه حل های مقابله با آن را قبل از اقدام آنها اجرا می کند. با این روش است که می توان تهدید دشمن را به فرصت تبدیل کرده و از آن استفاده کرد.

البته باید به این موضوع نیز اشاره کرد که منظور از اقتصاد مقاومتی یک اقتصاد ریاضتی یا اقتصاد بسته نیست بلکه منظور اقتصادی باز و مردمی است که رفاه جامعه را نیز در پی دارد.

در واقع می توان گفت که اقتصاد مقاومتی به ایجاد ساختارهای اقتصادی ای اشاره دارد که در سخت ترین شرایط و بیشترین فشارها، کاملا منقطع عمل کرده و بدون تاثیرپذیری به راه خود ادامه دهد. در یک بیان کلی تر می توان سیاستگذاری مقاومتی را بیان کرد که مفهوم ایجاد ساز و کارهای فعال در تمامی حوزه ها و ساختارهای کلان با قابلیت انعطاف در سخت ترین شرایط و فشارها را پوشش می دهد.

نکته قابل اهمیت این است که ساختارهایی که در اقتصاد مقاومتی ایجاد می شود باید علاوه بر تطابق با مفاهیم اسلامی و ملاحظات بومی، مبتنی بر علم و فناوری و ایجاد ارزش افزوده ناشی از فعالیت های دانش بنیان باشد چرا که در جهان امروز، بهترین ابزار پیشرفت و قدرت، دانش است.

آنچه روشن است این است که ما تا به حال نتوانسته

ایم در همه جهات با استفاده از الگوهای اینچنینی پیشروی کنیم و همین باعث شده است که در مقابل فشارهای نظام سلطه، با مشکلاتی روبرو شویم که عدم ثبات اقتصادی ما را در پی داشته است اما این نکته نیز حائز اهمیت است که دشمن تاکنون، از همه توان خود جهت تحریم و فشار بر ایران استفاده کرده است و حتی تحت این شرایط سخت نیز، نیروی ایمان جوانان و تلاش جهادی آنان باعث شده است که به پیشرفت های مناسبی در حوزه های هسته ای، هوافضا، پزشکی و ... برسیم.

در آخر و با مشاهده این وضعیت می توان گفت جبهه امروز، اقتصاد مقاومتیست و در این شرایط نیز مانند جنگ تحمیلی و دوران دفاع مقدس، نیازمند جوانانی متعهد هستیم تا با کسب تخصص و حرکتی جهادی در حوزه های اقتصادی به ایجاد ساختار های مناسب و مقاومتی بپردازند و با نیروی ایمان، تعالی ایران اسلامی را رقم زنند و پیروزی را به ارمغان آورند که این مهم جز با حضور جوانان و نخبگان دغدغه مند در عرصه عمل و این اولویت حیاتی کشور صورت نخواهد پذیرفت.

با عنایت به این مسائل، یکی از حوزه هایی که ما باید حول آن هر چه سریعتر عمل کرده و راهکارهای مقاومتی را اتخاذ کنیم، حوزه نفت و انرژی می باشد که باید به گونه ای به سیاستگذاری آن پرداخته شود که حاصل آن اقتصادی بدون وابستگی به نفت باشد و در واقع باعث شود که نفت، برای ما به عنوان برگ برنده ای باشد که در مواقع خاص از آن استفاده کنیم نه موجودیتی که نبودش برای ما خطر ایجاد کند.

با توجه به این اولویت، دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی در دانشگاه علم و صنعت نیز، برگزاری دومین همایش ملی اقتصاد مقاومتی را با موضوع نفت و انرژی در دستور کار خود قرار داده است که امید است با حضور نخبگان و تلاش جهادی آنان در این زمینه بتوانیم اعتلای ایران اسلامی را نظاره گر باشیم.

در واقع می توان گفت که اقتصاد مقاومتی به ایجاد ساختارهای اقتصادی ای اشاره دارد که در سخت ترین شرایط و بیشترین فشارها، کاملا منقطع عمل کرده و بدون تاثیرپذیری به راه خود ادامه دهد. در یک بیان کلی تر می توان سیاستگذاری مقاومتی را بیان کرد که مفهوم ایجاد ساز و کارهای فعال در تمامی حوزه ها و ساختارهای کلان با قابلیت انعطاف در سخت ترین شرایط و فشارها را پوشش می دهد.

مصاحبه با دکتر علی اصغر زارعی
نماینده مجلس و رئیس اسبق موسسه مطالعات بین المللی انرژی

دشمنان با اعمال تحریم ها ما را وادار به یافتن راه های میانبر می کنند که این راه ها همان راه اصلی اقتصاد ماست.

را برایمان ایجاد کرد. برای مثال در جنگ تحمیلی منابع انرژی ما مورد حمله قرار گرفت. میادین نفتی و پالایشگاه آبادان مورد حمله ها بسیار سنگین بود، اما همین پالایشگاه آبادان بعد از جنگ، بدون اتکا به خارجی ها و به دست توانای مهندسان و کارکنان صنعت نفت دوباره بازسازی شد و فعالیت خود را شروع کرد. چنین اقدامات ارزشمندی موجب بوجود آمدن روحیه و اعتماد به نفس در نیروهای خلاق کشور شد. در حال حاضر هم که در بحث اقتصادی مورد هدف قرار گرفته ایم باز هم به نظر من همانند گذشته خواهد بود. آمریکایی ها از اول انقلاب تا الان ما را تحریم کرده اند اما الان که این تحریم ها حجم بیشتری یافته آثار بلند مدت و مفیدی را در امر تولید و شکل گیری توان داخلی به همراه خواهد داشت.

به نظر من آنها ما را به نوعی وادار به پیدا کردن راه های میانبر می کنند که این راه ها، راه اصلی اقتصاد ماست. در اقتصاد مقاومتی ما ضمن پیدا کردن راه های میانبر درصد کاهش هزینه های اقدامات دشمن علیه خودمان هستیم.

مادر اقتصاد مقاومتی به دنبال افزایش تولیدات داخلی هستیم که به نظر من مجموعه صنعت نفت در دولت و بنگاه های خصوصی به آن رسیده اند. چون ما وابسته بودیم آنها با اعمال تحریم ها انتظار داشتند ما دست هایمان را بالا بگیریم در حالیکه ما در تامين تجهیزات و طراحی که بیشترین وابستگی مجموعه نفت در همین بخش بود، شروع به ساخت بسیاری از قطعات در داخل کردیم و همین باعث ایجاد و بروز خلاقیت در نسل جدید

اشاره : باتوجه به بیانات مقام معظم رهبری در رابطه با بحث اقتصاد مقاومتی و ارتباطی که این بحث با موضوع تحریم ها دارد، به گونه ای که به گفته ایشان یکی از اهداف اقتصاد مقاومتی کاهش و حذف وابستگی اقتصادی یعنی مقاومت در برابر خبثات ها و کارشکنی های دشمنان و نهراسیدن از تحریم های آنان علیه ایران اسلامی است، گفت و گویی با دکتر علی اصغر زارعی، نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی، رئیس سازمان بسیج اساتید دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور و عضو هیئت امنای موسسه مطالعات بین المللی انرژی با موضوع فرصت های تحریم در اقتصاد مقاومتی انجام گرفته است که در ذیل مشاهده می فرمایید:

به نظر شما تحریم های اخیر چه چالش ها و فرصت هایی برای کشور به ویژه در حوزه انرژی به همراه داشته است؟

مسائل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی امروزه در معادلات و صحنه جهانی حریم مشخصی را حفظ نکرده و در تعاملات بین المللی مورد حمایت یا هجمه قرار گرفته است. بالاخص در مورد کشور ما و پدیده انقلاب اسلامی قابل تامل است. ابتدا هجمه به سرزمینمان و ممانعت از پا گرفتن انقلاب شروع شد و بعد به عرصه های فرهنگی پس از جنگ و دوران دفاع مقدس رسید و چون در آنجا موفقیت‌هایی برای دشمنان نداشت، در گام بعدی در مسائل اقتصادی فشارهایی را اضافه کردند. هرچند که برای کشور ما هزینه هایی هم در پی داشت اما فرصت های جدیدی

دادند. آیا این تحریم روی خود اروپایی ها هم تاثیری داشته است؟

بالاخره این تحریم جزو مصوبات خود اروپایی ها بوده و آنها برای این کار دچار مشکلات و هزینه هایی هم شده اند. زیرا برخی پالایشگاه های آنها با کیفیت نفت ایران سازگار بوده و به همین دلیل مجبور به جایگزینی شده اند و همین کار به نوعی باعث افزایش قیمت فرآورده های نفتی در زندگی مردم اروپا شده هرچند همه این افزایش ها به دلیل تحریم علیه ما نیست ولی اثر آن کاملا روشن است.

رابطه دولت و مجلس در برخورد با تحریم ها چه بوده و آیا برنامه ریزی مدونی توسط دولت و مجلس برای مقابله با این تحریم ها شده است؟

مشکلی میان دولت و مجلس در این زمینه وجود ندارد و اگر دولت بخواهد، ما قوانینی را اصلاح می کنیم. آمادگی مجلس در این عرصه زیاد است زیرا برخلاف دوره های قبلی مجلس، کیفیت کمیسیون انرژی مجلس از نظر وجود افراد متخصص و دارای ارتباط با مجموعه نفت خیلی خوب است و این فرصت خوبی است که

دولت از این ظرفیت استفاده کند.

در پایان اگر صحبتی مانده بفرمایید.

به نظرم وظیفه دانشگاه های ما نوعی نظریه پردازی در مورد اقتصاد و اقتصادمقاومتی است و نیاز است از لحاظ نظری راهکارهای عملیاتی را مدل سازی و قابل آموزش کنیم. متدولوژی ورود به بحث ها و پردازش شان رسالت دانشگاه های ماست و این مهم تنها از دانشگاه برمی آید.

شده است. البته به نظر من ما هنوز نتوانسته ایم از تمام ظرفیت نسل جدید کشور در بحث انرژی استفاده بکنیم. تنها نگرانی من این است که غربی ها چون احساس کرده اند از اعمال تحریم نتیجه نگرفته اند، مسیر خود را تغییر دهند و این باعث شود که ما در مسیراصلاحی اقتصاد کشور و فعال سازی تولید داخل دچار سستی شویم و احساس کنیم برای تلاش زمان زیادی داریم فلذا دچار غفلت گردیم.

آقای دکتر، شما در بحث اقتصاد مقاومتی سخن از دفاع در مقابل هجمه دشمنان آوردید در حالیکه اقتصاد مقاومتی تنها بحث دفاع نیست و ما در مواقعی هم باید در موضع حمله در مقابل دشمنان قرار بگیریم. به عنوان مثال، در اردیبهشت ماه

سال ۹۰ که سخن از تحریم نفتی ایران توسط اروپا به میان آمد، بحث هایی از پیش دستی ایران در تحریم اروپا در فصل زمستان بود تا جایکه روزنامه فایننشال تایمز در گزارشی بزرگترین نگرانی اروپا را پیش دستی ایران در تحریم دانست. چرا با وجود اینکه اتحادیه اروپا درباره تحریم ایران به توافق رسیده بود، ما پیش دستی نکردیم؟

به نظرم میتوانستیم انجام دهیم ولی چون مبانی فکری انقلاب اسلامی با

مبانی تفکر غرب متفاوت است این کار را نکردیم. امروزه آمریکایی ها و غربی ها دم از مردم می زنند اما با اعمال این تحریم ها بیشترین فشار روی همین مردم است. ما با سردمداران غرب که حاکمیت اندیشه لیبرالیسم را پیش می برند مشکل داریم وگرنه ما با مردم آنها خصومتی نداریم که بخواهیم با این اقدامات آنها را دچار مشکل کنیم. البته به نظرم همین کار ما برای مردم اروپا دارای پیام انسانی است که امید است از لابلای تبلیغات استکباری برایشان قابل تامل باشد.

با این وجود، اروپایی ها تحریم نفتی علیه ما را انجام

در حال حاضر هم که در بحث اقتصادی مورد هدف قرار گرفته ایم باز هم به نظر من همانند گذشته خواهد بود. آمریکایی ها از اول انقلاب تا الان ما را تحریم کرده اند اما الان که این تحریم ها حجم بیشتری یافته آثار بلند مدت و مفیدی را در امر تولید و شکل گیری توان داخلی به همراه خواهد داشت.

اقتصاد مقاومتی از آغاز تا کنون

است.»

برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی در دانشگاه علم و صنعت ایران

عنایت و توجه مقام معظم رهبری به این حرکت دانشجویان، باعث شد شور و انگیزه مضاعفی در بدنه قرارگاه جهاد اقتصادی دمیده شود و تلاش خود را برای مطالعه، پژوهش و مطالبه در این زمینه بیشتر کنند. در پی این تلاش‌ها، قرارگاه جهاد اقتصادی سازمان بسیج دانشجویی با همراهی دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران، در اردیبهشت ماه سال ۹۱، اولین همایش ملی اقتصاد مقاومتی را برگزار نمود. در این همایش آقایان دکتر سعید جلیلی، دکتر مسعود درخشان، دکتر غضنفری، دکتر محراب، دکتر رزاقی و دکتر محسن رضایی ایراد سخنرانی کردند. همچنین دو میز گرد با حضور آقایان مهندس میرزایی، مهندس شاهمیرزایی، مهندس ایزدخواه، دکتر رزاقی، دکتر معلمی، و... برگزار شد. همچنین در این همایش دکتر جبل عاملی رئیس دانشگاه علم و صنعت ایران و دکتر معینی رئیس دانشکده مهندسی پیشرفت و دبیر این همایش به ایراد سخنرانی پرداختند.

بازتاب همایش در رسانه‌های داخلی و خارجی

این همایش با توجه به اهمیت موضوع و سخنرانان آن بازتاب بسیار گسترده‌ای در رسانه‌ها داشت، به طوری که تا چند روز تمام رسانه‌های داخلی و خارجی به پوشش اخبار این همایش و تحلیل آن پرداختند.

صدا و سیما

بخشهای مهمی از همایش به صورت زنده از شبکه خبر و شبکه پرس تی‌وی پخش شد. پس از آن هم در بخشهای مختلف خبری گزارش برگزاری این همایش انتشار یافت. برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری هم در شب برگزاری همایش، با دعوت از دکتر معینی (دبیر همایش) و دکتر محسن کریمی،

آغاز گفتمان اقتصاد مقاومتی

مقام معظم رهبری در دیداری که در شهریور ماه سال ۸۹ با جمعی از کارآفرینان داشتند، برای اولین بار موضوع اقتصاد مقاومتی را مطرح نمودند:

«از نظر نظام سلطه، گناه بزرگ ملت ایران این است که خودش را از زیر بار سلطه آزاد کرده. می‌خواهند مجازات کنند به خاطر این گناه، که چرا خودت را از زیر بار سلطه، ای ملت! آزاد کرده‌ای. این ملت راه را پیدا کرده. اصلاً محاسباتشان اشتباه است؛ نمی‌فهمند چه کار باید بکنند و چه کار دارند می‌کنند. خب، اما فشار می‌آورند؛ فشار اقتصادی از راه تحریم‌ها. ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است.»

فعالیت‌های دانشجویی در این زمینه

در پی طرح این موضوع از سوی مقام معظم رهبری، دانشجویان بسیجی همت خود را روی مطالعه پیرامون الگوی بومی و اسلامی اقتصاد گذاشتند. ماحصل این مطالعات و پژوهش‌ها، در دیداری که مقام معظم رهبری در مرداد ماه سال ۹۰ با تشکلهای دانشجویی داشتند، خدمت ایشان ارائه شد. آقای خامنه‌ای با اشاره به کار ایشان این حرکت را مفید و موثر دانستند و دانشجویان را به انجام چنین کارهایی تشویق کردند:

«یکی از دوستان اطلاع دادند که یک استاد دانشجویی برای تحقیق در اقتصاد مقاومتی تشکیل شده. کار بسیار جالبی است. اینجور کارهای عمیق، همان چیزی است که کشور به آن احتیاج دارد. شما باید فکر کنید، مطالعه کنید، تحقیق کنید. این تحقیق‌ها اگر به درد آن دستگاه مسئول هم نخورد یا به کار او نیاید یا نپسندد، قطعاً به کار شما می‌آید و به درد شما می‌خورد. این، کار بسیار جالبی

به موضوع اقتصاد مقاومتی پرداخت. پس از آن هم در برنامه‌های مختلفی از صدا و سیما موضوع اقتصاد مقاومتی به تدریج مطرح شد.

خبرگزاری‌ها

خبرگزاری فارس یکی از خبرگزاری‌هایی بود که پوشش خبری گسترده‌ای از همایش به عمل آورد و خیلی از خبرگزاری‌ها و روزنامه‌ها اخبار خود راجع به همایش را به نقل از فارس درج کرده بودند.

رسانه‌های خارجی

برخی از خبرگزاری‌های خارجی از جمله رسانه دولتی انگلیس (بی‌بی‌سی) نیز به بازتاب و ارائه تحلیل خود از برگزاری همایش پرداختند.

سه‌می‌بندی بنزین که اشاره کردند، جواب داد... مسئله‌ی مدیریت مصرف، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر. هم دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی، هم آحاد مردم و خانواده‌ها باید به این مسئله توجه کنند؛ که این واقعاً جهاد است. امروز پرهیز از اسراف و ملاحظه‌ی تعادل در مصرف، بلاشک در مقابل دشمن یک حرکت جهادی است؛ انبسان می‌تواند ادعا کند که این اجر جهاد فی سبیل الله را دارد. یک بُعد دیگر این مسئله‌ی تعادل در مصرف و مدیریت مصرف این است که ما از تولید داخلی استفاده کنیم... کاهش وابستگی به نفت یکی دیگر از الزامات اقتصاد مقاومتی است.» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۹۱/۵/۳)

«... ما باید هر کدام نقش خودمان را بشناسیم و آن را ایفا کنیم. یکی از بخشهای ما، اقتصاد است و خاصیت اقتصاد در یک چنین شرایطی، اقتصاد مقاومتی یعنی اقتصادی که همراه باشد با مقاومت در مقابل کارشکنی دشمن، خباث دشمن؛ دشمنانی که ما داریم. به نظر من یکی از بخشهای مهمی که

می‌تواند این اقتصاد مقاومتی را پایدار کند، همین کار شماسست؛ همین شرکتهای دانش‌بنیان است؛ این یکی از بهترین مظاهر و یکی از مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است؛ این را باید دنبال کرد... هم دانشگاه‌ها، هم دستگاه‌های دولتی، هم آحاد مردمی که خوشبختانه توانائی و استعداد این کار را دارند، چه از لحاظ علمی، چه از لحاظ توانائی‌های مالی، باید تلاش کنند مسئولیت زمان خود و مقطع تاریخی حساس خود را بشناسند و به آن عمل کنند. اینکه ما عرض کردیم «اقتصاد مقاومتی»، این یک شعار نیست؛ این یک واقعیت است.» (بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکتهای دانش

جریان سازی گفتمان اقتصاد مقاومتی در سطح کشور

پس از برگزاری این همایش و بازتاب رسانه‌ای گسترده آن، موجی در زمینه اقتصاد مقاومتی در کشور به راه افتاد. مقام معظم رهبری نیز در دیدارهایی

که پس از این همایش با مسئولان نظام و فعالان اقتصادی و صنعتی و دانشجویان داشتند، ضمن تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی، تلاش برای پیاده‌سازی سیاست‌های آن را به طور جدی مطالبه نمودند:

«... ما چند سال پیش «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم. همه‌ی کسانی که ناظر مسائل گوناگون بودند، می‌توانستند حدس بزنند که هدف دشمن، فشار اقتصادی بر کشور است... مسئله‌ی اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزو الزامات اقتصاد مقاومتی است... به نظر ما طرحهای «اقتصاد مقاومتی» جواب می‌دهد. همین مسئله‌ی

وضعیت نفت عراق

جایگزینی نفت ایران با نفت کشورهای دیگری که نفتی مشابه نفت ایران دارند، یکی از موضوعات پر اهمیت تحریم نفت ایران است. این موضوع، از طرفی برای کشورهای تحریم کننده مانند آمریکا و از طرف دیگر برای کشورهای مصرف کننده نفت ایران از نظر امنیت انرژی و تأمین تقاضای سوخت یک موضوع کاملاً استراتژیک است. مطابق با بررسی های انجام گرفته، کشور عراق بهترین گزینه برای جایگزینی نفت ایران است. در این گزارش، وضعیت نفت عراق و شاخص های مهم نفتی این کشور مورد بررسی قرار گرفته است که در جدول زیر

موضوع	توضیحات
ذخایر نفت (میلیارد بشکه)	۱۱۵ قطعی + ۲۱۵ احتمالی + تخمین ۳۰۰ بعد از اکتشاف غرب عراق (۱۱٪ ذخایر جهانی)
نوع نفت	Sulfur 3% 42>API>24
آمایش	۶۰٪ بصره، ۱۰٪ کرکوک، مابقی در چند استان دیگر
ذخایر گاز (تریلیون مترمکعب)	۳،۱۷ قطعی + ۴،۳ احتمالی (۲٪ ذخایر جهان)
نوع گاز تولیدی	۷۰٪ همراه با نفت
ویژگی نفت	منابع سرشار و قابلیت افزایش تولید از هر ۱۰ چاه ۸ چاه به نفت میرسد (برای عربستان از هر ۱۰ چاه ۵ چاه به نفت میرسد) کم هزینه ترین نفت در جهان (هزینه تولید) میادین نزدیک سواحل است و ساختار مخازن ساده است
وضعیت سیاسی	نابسامانی های متعدد؛ فساد مالی، حکومت رانتی، دزدی ۴۰٪ از نفت تولیدی، کشف شیرهای غیر قانونی
نوع قرارداد	مشارکت در تولید
عمق چاهها	بیش از ۳۰٪ نفت در عمق کمتر از ۶۰۰ متر است
شاخص های اقتصادی تولید	هزینه تولید ۱،۵ دلار بر هر بشکه (در کشورهای دیگر حدود ۱۰ دلار است، نفت برنت حدوداً ۱۲ دلار است) هزینه افزایش تولید از ۳،۵ به ۶ میلیون بشکه در روز برابر ۴ میلیارد دلار است.
میزان اثرگذاری نفت عراق در آینده انرژی جهان	اثرگذاری در حدی است که در چشم اندازهای جهانی انرژی، چند سناریو با توجه به میزان تولید عراق در نظر گرفته می شود. جالب تر آنکه بسیاری از کشورها خصوصاً کشورهای حاشیه خلیج فارس استراتژی خود را بر اساس میزان احتمالی فروش نفت عراق تنظیم نموده اند. یعنی در محاسبه بودجه، درآمدهای بالقوه صادراتی را با توجه به فروش عراق محاسبه کرده اند.
تهدیدهای احتمالی	برنامه های آینده عراق: برنامه ده ساله ۲۰۰۸-۲۰۱۷ در دو مرحله ۲۰۰۸-۲۰۱۲ از ۲،۵ به ۴،۱ میلیون بشکه در روز (تولید معادل ایران) ۲۰۱۲-۲۰۱۷ رسیدن به ۶ میلیون بشکه
میادین مشترک	اصلاح ۲۰۱۲-۲۰۱۷ رسیدن به تولید ۱۲ میلیون بشکه در روز! + اکتشاف ۴۰ میلیارد بشکه و ۷۰ تریلیون فوت مکعب دهلران، نفت شهر (۶۰۰ میلیون بشکه) و پایدار غرب در حال تولید آزادگان (غنی ترین میدان) و یادآوران (۱۷ میلیارد بشکه به اندازه الجزایر) در حال توسعه عراق ۷۰ بلوک اکتشافی و ۶۵ میدان نفتی را به مناقصه گذاشته است

به طور خلاصه آمده است.

• منظور از تهدیدهای احتمالی عراق، اجرای برنامه هایی است که می تواند به خروج کامل ایران و بدون هزینه برای غرب بینجامد.

جنگ نفتی در آینه بازارهای نفت

عوامل اصلی موثر بر قیمت نفت را می توان به سه دسته تقسیم بندی کرد: ۱- عرضه و تقاضا، ۲- رسانه، ۳- بورس بازان. در حقیقت عوامل بازار نفت با استفاده از رسانه و بورس، انتظارات بازار عرضه و تقاضا را شکل می دهند و در نتیجه قیمت را متأثر می سازند.

۱- عرضه و تقاضا
المپیک پکن نمونه ای از تاثیر عرضه و

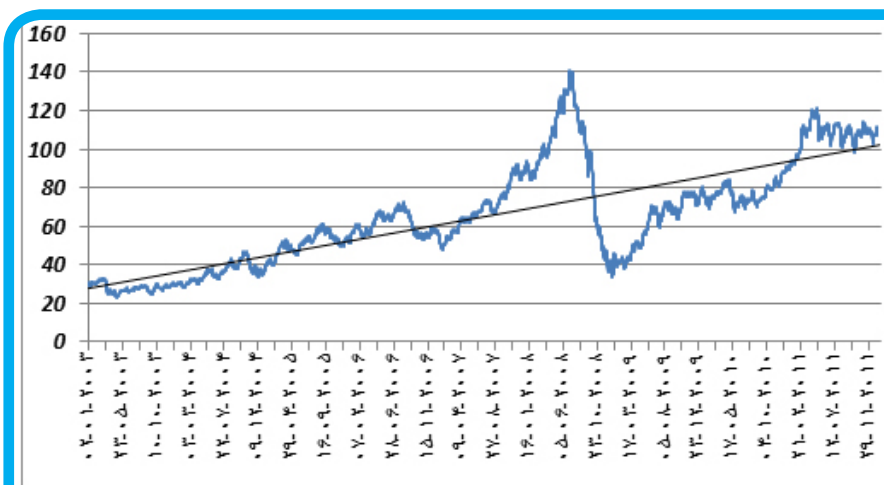
تقاضا است. این واقعه سبب شد تا در سال ۲۰۰۸ به دلیل افزایش تقاضای نفت، قیمت آن افزایش یافته و به ۱۴۰ دلار برسد. و از سوی دیگر در انتهای سال و اوایل سال بعد با شروع بحران اقتصادی و کاهش تقاضا، قیمت نفت به طور قابل توجهی کاهش یافته

در این نوشتار، تحریم نفتی ایران با رویکرد تحلیل بازار نفت بررسی گردیده و مسئله تحریم اخیر اتحادیه اروپا بعنوان یک نمونه عینی مورد توجه قرار می گیرد. تحریم ابعاد متفاوتی دارد اما در این مقاله تاثیر تحریم بر قیمت نفت و نحوه مدیریت کشورهای غربی برای جلوگیری از بروز بحران قیمت بررسی می گردد. برای ورود به بحث ابتدا توضیحاتی پیرامون اهمیت نفت و فضای حاکم بر قیمت گذاری آن بیان می شود.

اهمیت نفت

نفت برای کشورهای نفت خیز به عنوان یک ثروت عظیم و برای کشورهای مصرف کننده بعنوان یک ماده اولیه بسیار ضروری از اهمیت بسزایی برخوردار است. افزایش و کاهش قیمت نفت اثرات چندگانه ای دارد بعنوان مثال با افزایش قیمت نفت، درآمد کشورهای نفتی افزایش می یابد و در نقطه مقابل هزینه واردات این کشورها نیز به مراتب

افزایش بیشتری خواهد داشت. این مساله باعث می شود که تعیین نقطه بهینه برای قیمت نفت چندان ساده نباشد، با این وجود بطور کلی می توان گفت که طرف تولید به قیمت های بالاتر و طرف مصرف به قیمت های پایین تر علاقه مند هستند.

رشد قیمت نفت در ۹ سال گذشته

و به کمتر از ۴۰ دلار رسید

۲- رسانه

به منظور بررسی اثر رسانه، تغییرات قیمت نفت در سال ۲۰۱۱ مورد توجه قرار می گیرد. در ابتدای سال به دلیل کاهش قابل توجه تولید لیبی ناشی از جنگ داخلی، قیمت نفت طی دو مرحله و در هر مرحله ۱۲ دلار افزایش

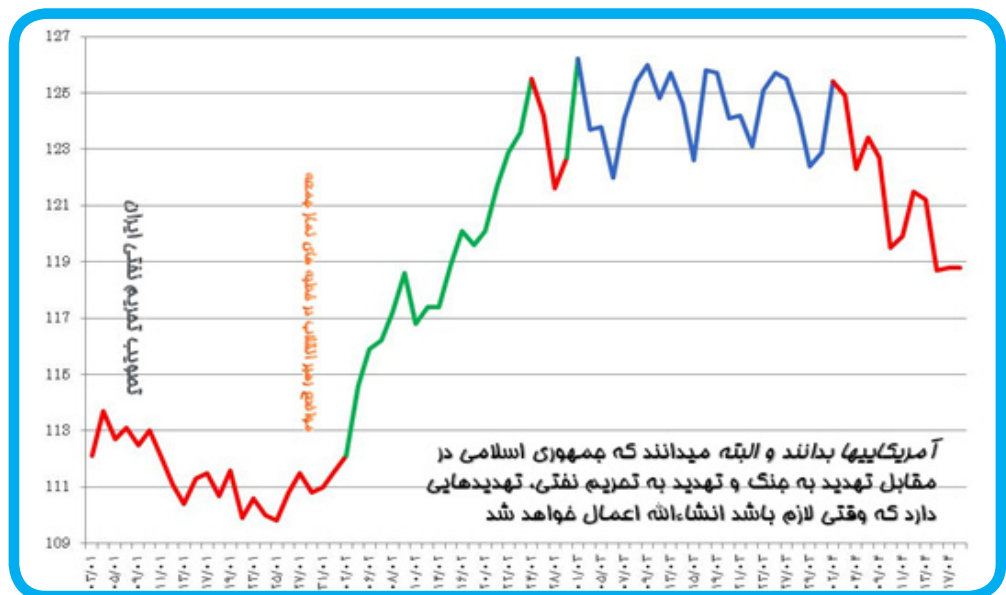
بن لادن از سرویس های خبری انجام گرفته و قیمت نفت را ۱۵ دلار کاهش می دهد. پس از آن نیز با اعلام خبر آزاد سازی ذخایر استراتژیک آمریکا، قیمت کاهش بیشتری یافته و در پی آن اعلام خبر جبران مقادیر استفاده شده از ذخایر استراتژیک آمریکا، منجر به کاهش قابل توجهی در قیمت نفت می گردد. زمان اعلام این اخبار بسیار اهمیت دارد. صحت سنجی

اخبار مربوط به ذخایر آمریکا قابل بررسی نمی باشد و ممکن است این اخبار از اساس کذب باشد.

بدین ترتیب با استفاده از چند خبر اثر کاهش واقعی قابل توجه در عرضه نفت کنترل می شود و حتی روند صعودی قیمت جای خود را به روند نزولی می دهد.

حال به بررسی مسئله تحریم نفتی ایران از سوی اروپا بررسی می پردازیم. اهمیت این مساله به منظور بیان نحوه استفاده از تحلیل بازار برای

دست یابی به راهکار مناسب می باشد. در اولین روز کاری سال ۲۰۱۲ خبرگزاری رویترز خبری مبنی بر تصمیم اتحادیه اروپا تحریم نفتی ایران مخابره کرد. پس از گذشت قریب به یک ماه این

یافت. در ادامه کشورهای غربی و به خصوص آمریکا با استفاده از اخبار، این روند صعودی را کنترل کرده و معکوس می نمایند. به این ترتیب که با فاصله کمی از افزایش قیمت نفت به بیش از ۱۲۵ دلار مخابره خبر کشته شدن

تحریم ها و امید به لغو آنها و همچنین عدم وجود سیاستگذاری واحد در مباحث نفتی منجر به تکذیب این خبر از سوی مسئولین می گردد. در نتیجه روند افزایشی، متوقف شده و تبدیل به یک روند کاهشی می شود. بدین ترتیب یک فرصت مهم به منظور ضربه زدن به دشمن و همچنین منع دیگر کشورها از انجام هر گونه رفتار مشابه و همراهی با اروپا از بین می رود.

این تصمیم در شرایطی اتخاذ می شود که تحلیل ها و بررسی های انجام شده حاکی از قطعیت اعمال تحریم ها دارد. از جمله می توان به مواردی از قبیل افزایش تولید و افزایش توان تولید کشورهایی همچون لیبی، عراق و عربستان و همچنین روند کاهشی وابستگی اروپا به نفت ایران اشاره کرد که از سال ۸۵ روند کاهشی به خود گرفته بود.

در نتیجه، رسانه به عنوان یکی از قویترین ابزارهای غرب در کنترل بازارهای نفتی به کار گرفته می شود و در مقابل، ایران می تواند با طراحی هوشمندانه برخی اقدامات از این ابزار به نفع جمهوری اسلامی بهره برد. البته این مهم نیازمند داشتن استراتژی مشخص و منسجم و اعمال به موقع و هوشمندانه آن است که نمونه آن را می توان در فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله) مشاهده کرد.

تصمیم جامه عمل به خود پوشید. به واسطه این تحریم کشورهای عضو اتحادیه اروپا از خرید نفت ایران و هر گونه سرمایه گذاری و ارائه خدمات از جمله خدمات بیمه ای منع گردیدند، همچنین زمان اعمال این تحریم شش ماه بعد از تصویب آن، اعلام گردید. این فرصت شش ماهه با توجه به کاهش مصرف نفت در نیمه دوم سال میلادی و همچنین جهت انجام تغییرات لازم در پالایشگاهها برای استفاده از نفت دیگر کشورها در نظر گرفته شده بود. البته زمان اخذ این تصمیم مقارن با فصل زمستان بود. که در صورت اجرای بی درنگ این تصمیم، افزایش تقاضا در فصل زمستان زمینه نامساعدی را برای اقتصاد اروپا و معیشت شهروندان اروپایی فراهم آورده و زمینه اعتراضات فراگیر در اروپا فراهم می گردید. بررسی روند تغییرات قیمت نشان می دهد که در فاصله بین «اعلام تصمیم اتحادیه اروپا» به تحریم و «تصویب» قانون تحریم، کشورهای غربی توانستند با استفاده از ابزار رسانه قیمت را کنترل نمایند. بعد از اعلام تصویب تحریم، بازار واکنش نشان داده و قیمت در یک سیر صعودی قرار می گیرد، در خلال این سیر صعودی، سخنرانی مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه انجام می شود که ایشان در بین سخنان خود نظام سلطه را تهدید به واکنش متقابل در مسئله تحریم می نمایند. بعد از این سخنرانی و تهدید ایشان افزایش قابل توجهی در حدود ۸ دلار بوجود می آید.

در مرحله بعد اخباری مبتنی بر قطع صادرات نفت طی یک اقدام پیش دستانه به شش کشور اروپایی و دو کشور انگلستان و فرانسه منتشر می شود، این اخبار منجر به التهاب بازار شده و قیمت را تا حدود ۱۳۰ دلار افزایش می یابد. متأسفانه عدم واقع بینی نسبت به

چگونه حکمیده مقالات

فلسفه، ضرورت و راهبرد های اصلی اقتصاد مقاومتی

دکتر علیرضا علی احمدی و حامد نجفی جزه

این مقاله در پی پاسخ به فلسفه، ضرورت و راهبرد های اصلی اقتصاد مقاومتی است. در بخش اول مقاله و در پی پاسخ به ضرورت اتخاذ رویکرد اقتصاد مقاومتی مباحثی عنوان می گردد. استدلال می شود که طراحی اقتصاد مقاومتی مبتنی بر آموزه های اسلام در باب جدال پایان ناپذیر حق و باطل تا زمان ظهور منجی، یک ضرورت تاریخی است و به جهت ویژگی های جمهوری اسلامی ایران و تشدید تحریم ها در پارادایم جنگ نرم یک ضرورت مقطعی می باشد. پس از آن در پی پاسخ به راهبردهای اصلی اقتصاد مقاومتی، انواع و تاریخچه تحریم های صورت گرفته علیه جمهوری اسلامی ایران با نگاهی تحلیلی و از طریق روش مطالعات کتابخانه ای مورد بررسی قرار می گیرد تا نقاط تمرکز و محورهای اصلی دنیای غرب در جنگ اقتصادی روشن شود. جهت یافتن ابعاد و مولفه های اساسی اقتصاد مقاومتی، به کمک روش رویش نظریه ها، محورهای اصلی در طراحی اقتصاد مقاومتی از منظر فرمایشات مقام معظم رهبری تبیین می گردد. این مقاله در پی پاسخ به پایه های اصلی تشکیل دهنده اقتصاد مقاومتی به ۱۴ محور اصلی اشاره می نماید. ذیل هر محور، چالش ها و راهکارهای موجود مورد بررسی قرار گرفته است.

چکیده مقالات

تحلیلی بر وضعیت تحریم نفت ایران و بررسی سناریوهای برون رفت

دکتر علیرضا علی احمدی و حامد نجفی جزه

۱۸

دول غربی با هدف تضعیف و ایجاد ناهنجاری های عمیق در اقتصاد ایران و در نتیجه تغییر رفتار و نرمش جمهوری اسلامی در مواجهه با نظام سلطه جهانی تا سرحد تغییر رژیم جمهوری اسلامی ایران، اقدام به طراحی و اعمال تحریم نفتی گسترده علیه ایران نموده اند. در این مقاله پس از رویدادنگاری تحریم های نفتی اعمال شده بر ایران، منطق حاکم بر تدوین و اجرای تحریم های نفتی بر اساس رویکرد تئوری بازی ها تبیین می گردد و پس از آن با بررسی اثرات تحریم نفت ایران بر اقتصاد جهانی، آمریکا و ایران سناریو های رویارویی با این پدیده تهدید آور مورد واکاوی قرار می گیرد. سناریوی اول اتخاذ سیاست های مذاکره و سازش به منظور لغو تحریم ها می باشد که بر همین اساس شرایط حقوقی لغو اصلی ترین تحریم های نفتی علیه ایران مورد بررسی قرار گرفته است در سناریوی دوم با فرض حفظ سهم ایران در بازار صادراتی جهان، راهکارهای دور زدن تحریم ها به اختصار مورد بررسی قرار می گیرد و در سناریوی سوم بر اساس مقاوم سازی اقتصاد و تلاش در جهت لغو واقعی تحریم ها، از یک منظر سیاست های مناسب به منظور کاهش اثرات شوک ناشی از کاهش درآمدهای نفتی، حاصل از تحریم نفت و کاهش صادرات نفت ایران ارائه می گردد و از منظر دیگر اقدامات لازم به منظور افزایش حداکثری فشار بر قیمت نفت به جهت افزایش هزینه های آمریکا مورد بررسی قرار می گیرد.

چکیده مقالات

استقلال اقتصادی زیر بنای استقلال سیاسی (با رویکرد اقتصاد مقاومتی)

حسین تقی نژاد، احمد مومنی

این مقاله در پی پاسخ به فلسفه، ضرورت و راهبرد های اصلی اقتصاد مقاومتی است. در بخش اول مقاله و در پی پاسخ به ضرورت اتخاذ رویکرد اقتصاد مقاومتی مباحثی عنوان می گردد. استدلال می شود که طراحی اقتصاد مقاومتی مبتنی بر آموزه های اسلام در باب جدال پایان ناپذیر حق و باطل تا زمان ظهور منجی، یک ضرورت تاریخی است و به جهت ویژگی های جمهوری اسلامی ایران و تشدید تحریم ها در پارادایم جنگ نرم یک ضرورت مقطعی می باشد. پس از آن در پی پاسخ به راهبردهای اصلی اقتصاد مقاومتی، انواع و تاریخچه تحریم های صورت گرفته علیه جمهوری اسلامی ایران با نگاهی تحلیلی و از طریق روش مطالعات کتابخانه ای مورد بررسی قرار می گیرد تا نقاط تمرکز و محورهای اصلی دنیای غرب در جنگ اقتصادی روشن شود. جهت یافتن ابعاد و مولفه های اساسی اقتصاد مقاومتی، به کمک روش رویش نظریه ها، محورهای اصلی در طراحی اقتصاد مقاومتی از منظر فرمایشات مقام معظم رهبری تبیین می گردد. این مقاله در پی پاسخ به پایه های اصلی تشکیل دهنده اقتصاد مقاومتی به ۱۴ محور اصلی اشاره می نماید. ذیل هر محور، چالش ها و راهکارهای موجود مورد بررسی قرار گرفته است.

چکیده مقالات

اقتصاد مقاومتی از ایده تا اجرا؛ در منطقه چهار عملیات انتقال گاز

احسان نورالهی، سید محمدرضا سعیدی، هادی میرمحرابی

چندی است که واژه اقتصاد مقاومتی به تواتر و از زبان افراد گوناگون شنیده می شود. اینکه این واژه چه مفاهیمی را در خود نهفته دارد و چه نوع راهبردهای اقتصادی را در پس خود همراه دارد، از موضوعاتی است که شاید کمتر به طور ملموس به آن پرداخته شده باشد و به خصوص شرکتهای دولتی پایین دستی چندان خود را درگیر آن ندانسته و چنین مفاهیمی را تنها در سطوح بالای مدیریتی دارای کاربرد می انگارند. لذا در این فرصت تلاش گردیده ضمن بیان تاریخچه تحریم ها و فشارهای اقتصادی بر کشورمان، تعاریف دقیق تری از اقتصاد مقاومتی و حوزه های آن به طور اجمالی ارائه گردیده و در ادامه به آنچه در منطقه چهار عملیات انتقال گاز به عنوان یکی از مناطق شرکت انتقال گاز ایران، به انجام رسیده پرداخته می شود. اقدامات این منطقه در حوزه های گوناگون قابل بررسی می باشد که در اینجا به سه بخش کمیته خودکفایی، نظام مشارکت و مشاوران جوان مدیریت منطقه اکتفا می شود.

اعمال تحریم های یک جانبه و محدودیت های مالی و تجاری، همواره یکی از ابزارهای غیرقانونی نظام سلطه برای وارد آوردن فشار به نظام جمهوری اسلامی ایران در طول سی و دو سال گذشته بوده و مرتباً بر حجم این تحریم ها افزوده است. اقتصاد مقاومتی ادبیاتی است که در مقابله با تحریم های بین المللی مطرح شده است. هم اکنون اقتصاد ایران باید بر مینا و اصول درستی گام نهد تا از این رهگذر بتواند بر تحریم های بین المللی فائق آمده و تهدید تحریم را به فرصت تبدیل کند. تبدیل نفت به محصولات و خدمات مبتنی بر نفت یکی از راهبردهای اساسی است که هم وابستگی کشور به درآمدهای نفتی را کاهش می دهد و هم باعث رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال از طریق توسعه زنجیره ارزش افزوده و صادرات می شود. استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در فروش نفت یکی دیگر از راهبردهای مقابله با تحریم نفت می تواند مدنظر قرار گیرد. این موضوع برای متقاضیان اروپایی نیز خوشایند خواهد بود، چراکه آن ها نیز به دنبال راه های دور زدن تحریم ها هستند و در حال حاضر برخی از صاحبان پالایشگاه های اروپایی حاضرند برای نجات خود، با بخش خصوصی ایران برای واردات نفت، قرارداد امضا کنند. مدیریت مصرف از مسائل اساسی مطروحه در اقتصاد مقاومتی است. اتخاذ الگوی صحیح مصرف - علی الخصوص در مصرف فرآورده های نفتی - و تعیین حد مطلوب مصرف، باید مورد توجه جدی قرار گیرد. صرفه جویی شامل بخش دولتی، بخش خصوصی و مردم می شود و تمام افراد و ارگان ها و سازمان های جامعه می باید الگوی مصرف بهینه را در پیش گیرند. نقش و تاثیر شرکت ملی پخش در اجرای سیاست های اقتصادی دولت یک نقش بسیار حساس می باشد. اجرای مرحله اول هدفمندی یارانه ها برای ساماندهی به مصرف بی رویه سوخت و تدوین راهکارهای متعدد برای جلوگیری از قاچاق سوخت، نقش این شرکت را در مرحله دوم طرح تحول اقتصادی دولت با توجه به گستره عظیم فعالیتی آن در کشور، بسیار حساس تر از قبل نموده است. تدوین و ارائه راهکارهای صحیح برای تغییر مصرف بنگاه های تولیدی و تشویق آنها به استفاده از فناوری هایی با مصرف بهینه انرژی و همچنین برنامه ریزی برای حمایت از طریق یارانه در بخش های حساس تولیدی مثل کشاورزی یا کالاهای استراتژیک باید بیش از پیش مورد توجه سیاست گذاران این شرکت قرار بگیرد.

چکیده مقالات

بررسی تاثیر تقویت مهارت کارآفرینی بر کاهش وابستگی به اقتصاد نفتی
و حمایت از اقتصاد مقاومتی: مطالعه ای در بین دانشجویان فنی

ماریا حمیدیان، سحر حمیدیان، حجت الله نوری

در نیای رقابتی امروز مهارت های نیروی انسانی خبره و اندیشه و تفکر این عامل، محرک اقتصادی و تولیدی هر جامعه ای به شمار می آید. پس از تشدید تحریمها علیه ایران در سالهای اخیر این شیوه توسط حکومت ایران بین حکومتها تبلیغ و ترویج می شود و در اقتصاد مقاومتی هدف استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریمها با ایجاد کمترین بحران است. اقتصاد مقاومتی چگونه در خدمت مقاومت ملی باشد؟ از چندی پیش، رهبر انقلاب اسلامی با طرح موضوع اقتصاد مقاومتی، توجه نخبگان و اقتصاددانان را به مشخصات یک نظام اقتصاد مطلوب از نگاه نظام جمهوری اسلامی ایران جلب نموده اند؛ اما اقتصاد مقاومتی به چه معناست؟ در عرصه ی سیاست گذاری، چه تصمیم هایی ما را به اقتصاد مقاومتی نزدیک و چه سیاست هایی از آن دور می کند؟ در این میان آنچه برای اقتصاد مبتنی بر نفت ما اهمیت دارد کاهش وابستگی به صادرات نفتی و افزایش ابعاد اقتصادی می باشد. افزایش مهارت های کارآفرینی با رویکرد ایجاد کسب و کار های کوچک و با سرمایه اندک می تواند مفری برای این موضوع در نظر گرفته شود. هدف این مقاله بررسی تاثیر تقویت مهارت های کارآفرینی دانشجویان سا آخر بر کاهش وابستگی به اقتصاد تک بعدی و حمایت اقتصاد مقاومتی بوده است. نتایج تحقیق حاکی از تاثیر کلی این مهارتها بالاخص مهارت های فنی - تخصصی و مدیریتی می باشد.

چکیده مقالات

بررسی نقش کیفیت بر اقتصاد بدون نفت در الگوی اقتصاد مقاومتی
مبتنی بر آرا مقام معظم رهبری

مرتضی باقرپور، محمد حسن کامفیروزی، زهرا کامفیروزی

اخیراً اهمیت طرح بحث اقتصاد مقاومتی و طراحی سیستم اقتصادی پویایی که بتواند ایران اسلامی را از این دوره حساس تاریخی عبور دهد به وضوح در بیانات رهبر معظم انقلاب خود را نمایان ساخته است. با توجه به لزوم نگاه سیستماتیک به مقوله اقتصاد در افکار رهبر انقلاب، این مقاله در پی آنست تا نسبتی منطقی و سیستماتیک بین مقوله کیفیت و نقش آن در بین شاخصه های اقتصاد مقاومتی و اقتصاد بدون نفت برقرار سازد.

در این مقاله ابتدا با مروری بر ادبیات پژوهش های انجام شده ی مرتبط با این حوزه، و معرفی مبحث اقتصاد مقاومتی به بدنه اصلی مقاله که متدولوژی پژوهش است پرداخته میشود. در این راستا ابتدا با استفاده از روش داده بنیاد به استخراج مقولات اقتصاد مقاومتی از دل بیانات رهبری که از اهمیت و ارتباط بیشتری با این موضوع برخوردار است مبادرت ورزیده شده و در ادامه با استفاده از روش دلفی و با استفاده از بحث بین خبرگان به بررسی چگونگی تاثیر و نقش هر شاخصه در فرایند تاثیر گذاری پرداخته شده و در نهایت مدلی مفهومی برای این منظور ارائه شده است.

چکیده مقالات

تحریم های نفتی غرب، فرصت دستیابی به آرزوی رهایی از بلای اقتصاد نفتی

سید محسن اقبالی و علی بنیادی نائینی

اقتصاد مقاومتی به ایجاد ساختارهای اقتصادی اشاره دارد که در سخت ترین شرایط و بیشترین فشارها، کاملاً منعطف عمل کرده و بدون تاثیرپذیری به راه خود ادامه دهد. تحقق اقتصاد مقاومتی با تبیین و به کارگیری راهبردهای عینی آن در عرصه های مختلف ممکن خواهد بود. از آنجا که حوزه انرژی یکی از مهم ترین و پرچالش ترین عرصه های اقتصادی کشور ایران است و بخش مهمی از تحریم های استکبار جهانی در شرایط کنونی نیز متوجه این بخش از اقتصاد است، لذا شناسایی، تبیین و به کار گیری الزامات تحقق اقتصاد مقاومتی در حوزه ی انرژی یکی از مهم ترین و اصلی ترین موضوعاتی است که باید بدان پرداخته شود. یکی از حوزه هایی که باید حول آن هر چه سریعتر عمل کرده و راهکارهای مقاومتی را اتخاذ کنیم، حوزه نفت، گاز و انرژی می باشد که باید به گونه ای به سیاستگذاری آن پرداخته شود که ماحصل آن، اقتصادی بدون وابستگی به نفت باشد و در واقع باعث شود که نفت، برای کشور به عنوان برگ برنده ای باشد که در مواقع خاص از آن استفاده کنیم نه موجودیتی که نبودش برای ما خطر ایجاد کند. پژوهش انجام شده از نوع تحقیقات کتابخانه ای-پیمایشی می باشد و با توجه به شیوه ی جمع آوری اطلاعات پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و کتابخانه ای، پرسشنامه ای-پیمایشی می باشد. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش عبارتند از: مصاحبه و نرم افزارهای تحلیل آماری. در این پژوهش ابتدا با مراجعه به اسناد و مراجع کتابخانه ای و آخرین مقالات منتشر شده در زمینه های اقتصاد ایران و تحریم های غرب و نیز با جستجوی کلمات کلیدی همچون چالش های اقتصاد ایران، تحریم های نفتی ایران، تجربیات تحریم دیگر کشورها... به یافتن ریشه های ناکارآمدی سیاست های اقتصادی حال حاضر پرداخته، سپس با توزیع پرسشنامه درمیان خبرگان سیاسی، اقتصاددانان، اساتید دانشگاهی و تعدادی از بازرگانان به رتبه بندی راه حل های پیشنهادی اقتصادی بمنظور تبدیل تهدید تحریم های نفتی بر اقتصاد نفتی ایران به فرصت دستیابی به آرزوی رهایی از بلای اقتصاد نفتی کشور ایران، پرداخته ایم و سپس بمنظور اعتباردهی به نتایج بدست آمده حاصل از کار پرسشنامه ای، با ۵ نفر از اساتید حوزه های اقتصاد و سیاست گذاری مصاحبه نمودیم. تعداد پرسشنامه های توزیع شده ۵۰ مورد می باشد که از این تعداد ۴۱ پرسشنامه بصورت تکمیل شده مورد استفاده قرار گرفت. در پایان نیز به ارائه الگویی جهت تبدیل تهدید تحریم ها به ایجاد فرصت ها پرداخته ایم.

به سبب ماهیت نظام اسلامی و چالش های آن با نظام سلطه، ما امروز در یک میدان وسیعی در مقابله با جبهه‌ی دشمن قرار گرفته‌ایم؛ اقتصاد کشوری که دارای جهان‌بینی خاصی است و این جهان‌بینی با منافع ابرقدرت‌های روز دنیا در تضاد است، اقتصاد خاصی خواهد بود، چرا که دشمنی با چنین کشوری پایدار بوده و در هر دوره‌ای به شکلی بروز می‌یابد. از این روی باید همه راهبردها و سیاست‌های کشوری مثل ایران به گونه‌ای طراحی شود که از کیان آن در برابر تهدیدها حفاظت کند، جمهوری اسلامی ایران که همیشه در معرض دشمنی قرار داشته و در برابر آنها مقاومت کرده است باید اقتصادی متناسب با این وضع داشته باشد که از آن به اقتصاد مقاومتی تعبیر می‌شود. انرژی، پیش نیاز رشد اقتصادی ملت‌ها محسوب می‌شود، از این رو به موازات رشد جمعیتی کشورها و همچنین توسعه اقتصادی آنها، نیاز به انرژی نیز بیشتر خواهد شد. این امر کشورها را بر آن داشته است تا در گام نخست، تولید منابع داخلی خود را برای دستیابی به خودبستگی انرژی افزایش دهند. ایران نیز سرشار از منابع انرژی تجدیدپذیر و تجدیدنپذیر است و باید در حوزه انرژی، سیاست‌های راهبردی خود را به سمت و سوی تعدد و تنوع در استفاده از انرژی‌های روز جهان سوق دهد، ما امروز باید فکر روزی را بکنیم که کشور ما نفت نداشته باشد؛ اگر نکنیم، آن روزی که نفت تمام می‌شود، ما نیستیم، اما اثر سوء این عمل ما آن روز خواهد بود. وابستگی اقتصاد ما به نفت یک میراث شوم صد ساله و یک نقطه ضعف اساسی است، که در این رویارویی و این نبرد اقتصادی دشمن بصورت جدی بر روی آن حساب باز کرده است، راهبرد و استراتژی ما در زمینه انرژی باید بر مبنای اقتصاد مقاومتی تدوین گردد تا در کنار فائق آمدن بر این نقاط ضعف، مسیر رشد و بالندگی را نیز در پیش بگیریم.

چکیده مقالات

سمیه کاراندیش، حسام الهی، نیما امین، مهدیه کتعی

ممیزی انرژی ساختمان اداری شرکت گاز ناحیه ۲ مشهد

در دنیای امروز مدیریت و بهینه سازی مصرف این حامل انرژی هم از نقطه نظر حفظ و سیادت از منابع انرژی و هم از نظر کاهش آلودگی های محیط زیست بسیار حائز اهمیت می باشد. با توجه به مصرف بالای انرژی در کشور، مطالعه ای در رابطه با مصرف انرژی در ساختمان اداری مجموعه گاز ناحیه ۲ شرکت گاز استان خراسان رضوی صورت گرفته است. پس از انجام ممیزی و استقرار نظام مدیریت انرژی، در نهایت راهکارهای مدیریتی کاهش مصرف انرژی در این ساختمان به شرح گزارش ارائه گردیده است. در این راستا پس از جمع آوری کلیه داده های مورد نیاز در رابطه با ساختمان های مذکور و تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده روند کلی مصرف انرژی مورد ارزیابی قرار گرفته است. همچنین راهکارهای بهینه سازی مصرف انرژی ارائه و از دیدگاه اقتصادی در سه سناریوی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت دسته بندی شده است.

چکیده مقالات

نظام اقتصادی اسلام از نظر حضرت امام خمینی و بایدها و نبایدهای اقتصاد مقاومتی

حجه الاسلام والمسلمین دکتر سید علی رضا حجازی

مبانی فلسفی نظام اقتصادی اسلام در سه محور خداشناسی، جهان‌شناسی و انسان‌شناسی از دیدگاه حضرت امام خمینی قابل بیان است. در این نوشتار به بحث خداشناسی و اقتصاد از دیدگاه آن حضرت می‌پردازیم، و تاکید ما بر مباحثی است که به نوعی در نظام اقتصادی تاثیرگذار است. در این مجال چند ویژگی و بایدها و نبایدهای اقتصاد مقاومتی را مطرح می‌کنیم: مواردی مانند ضرورت تشکیل نهادهای مبارزه با اشرافی‌گری و یا ساده‌زیستی، نتراشیدن هزینه و کم‌خرج بودن مدیران و همین‌طور مشارکت مردمی و نهادینه کردن حمایت از تولید ملی و استفاده از همه ظرفیت‌های کشور و نگاه مولد به درون، خوداتکایی، خودکفایی و ...

چکیده مقالات

اقتصاد مقاومتی با تاکید بر ضرورت کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی

جواد حسین زاده

در هر جامعه‌ای، ساختارها و نهادهای قانونی و غیرقانونی، آشکار یا پنهان، روابط و عملکرد اقتصاد را به گونه‌ای که تضمین‌کننده ادامه حیات آن باشد شکل می‌دهند. این ساختارها و نهادها در طول دوره‌های تاریخی شکل می‌گیرند و در کشورهای مختلف، متفاوت هستند. تاریخ ایران با یک دوره طولانی از نظام‌های اقتدارگرا، رفتار اقتصادی ایرانیان را در قالب خاصی شکل داده و این نوع از رفتار با کشف نفت و شباهت دولت‌های نفتی به نظام‌های اقتدارگرا در تخصیص و توزیع منابع و درآمدها، تداوم یافته است. و اکنون شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور به گونه‌ای است که وابستگی بیش از حد به درآمدهای نفتی، اهرم فشاری برای کشورهای بیگانه جهت رسیدن به اهداف سیاسی و اقتصادی آنان شده است. این موضوع ضرورتی به عنوان اقتصاد مقاومتی را در ایران ایجاد کرده است. در این مقاله ضمن تبیین ساختار و ماهیت اقتصادی جامعه، اثر نوسانات نرخ ارز و تغییر در نرخ بهره را که در نتیجه تحریم‌ها روی می‌دهد، بر اقتصاد ایران تحلیل می‌کنیم. مطالعه به روش اسنادی و با دیدی انتقادی انجام گرفته است. نتیجه این نوشتار، اثرگذاری تحریم‌ها را نتیجه ساختار و رفتار اجتماعی و اقتصادی می‌داند؛ که ناشی از اقتصاد نفتی است. در پایان لزوم اصلاح برخی رفتارها و نهادهای قانونی در اقتصاد ایران برای تحقق اقتصاد مقاومتی پیشنهاد شده است.

با توجه به شرایط حساس کشور و فشارهای همه‌جانبه دول غربی و هدف قرار دادن شریان اصلی اقتصاد کشور (صنعت نفت) در شرایط فعلی، وجود برنامه‌ریزی منعطف و هدفمند با رویکرد گذر از تحریم امری حیاتی است. شاید مدیریت در شرایط حاضر را بتوان به نوعی مدیریت بحران نامید که مطمئناً کارکردن در آن تفاوت‌های فاحشی با روند معمول داشته و به تبع به مدیرانی منعطف و عمل‌گرا نیز نیازمند است. به کارگیری نوعی خاص از مدیریت که رهبری انقلاب آن را در حوزه اقتصاد با عنوان «اقتصاد مقاومتی» نام نهادند، شاید نگرشی نو به برخوردی عمل‌گرایانه با مقوله تحریم باشد. در این بین صنعت نفت همان گونه که در بالا بیان شد، به عنوان سکندار اقتصاد مقاومتی می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. این مقاله بر آن است تا با تعریف اقتصاد مقاومتی و توجه به اهمیت آن، الگویی مهم در این زمینه را در حوزه صنایع بالادستی نفت و گاز ارائه نماید.

چکیده مقالات

حسین احمدی مقدم

بررسی وضعیت انرژی در ایران و جهان و جایگاه بورس انرژی ایران در
وضعیت کشور

۲۴

با مروری بر وضعیت انرژی ایران و جهان مشخص می‌شود که کل جریان انرژی داخلی کشور ۱۶۸,۶ میلیون بشکه معادل نفت خام است که بخش خانگی تجاری عمومی بیشترین سهم را از این جریان انرژی دارد. بزرگترین میدان نفتی در عربستان واقع است و ایران با ۱۵۱,۲ میلیارد بشکه ذخایر نفتی دارای سهم ۹,۱ درصد از ذخایر جهان می‌باشد. میدان گازی پارس جنوبی که میدان مشترک ایران و قطر است، بزرگترین میدان گازی دنیاست. ایران ۱۶ درصد کل ذخایر گازی دنیا را دارا می‌باشد. ذخایر ذغالسنگ کل دنیا در سال ۲۰۱۱ حدود ۸۶۱ میلیارد تن برآورد شده که بیشترین آن در اروپا و اوراسیا واقع است. ایران علاوه بر دارا بودن پتانسیل بالای ذغالسنگ، سهم ناچیزی در تولید ذغالسنگ دارد. این مقاله با هدف شناسایی بهتر پتانسیلها، ظرفیتها و وضع موجود حوزه انرژی در ایران و جهان صورت گرفته است تا سیاست‌گذاران با شناخت این حوزه بهتر عمل کنند. باروش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از شیوه اسنادی درصدد آنیم که نشان دهیم وجود بورس انرژی در کنار بورس کالا با توجه به وضعیت کشورها چه تاثیری بر اقتصاد کشور و منطقه دارد. وجود بورس در کشور باعث افزایش مبادلات نفت و گاز در منطقه می‌شود، افزایش مبادلات نفت و در کنار آن مبادلات کالایی در بورس ایران باعث افزایش وابستگی کشورهای جهان به این منطقه بخاطر وجود بورس انرژی برای تامین انرژی مورد نیاز و بورس کالا برای فروش کالاهای تولیدی به این منطقه، خواهند شد. در چنین شرایطی اعمال تحریمهای علیه کشورمان در حقیقت هزینه‌ی بسیار سنگینی برای کشورهای جهان و به ویژه برای کشورهای اعمال کننده تحریم به همراه خواهد داشت، ضمن اینکه وجود چنین بازاری در ایران باعث افزایش کارایی صنایع داخل، بهبود حمل و نقل، رونق صنایع مرتبط با پتروشیمی و افزایش اشتغال خواهد شد. بدیهی است که شکل گیری بورس کالایی در کنار بورس انرژی در صورتی صنایع تولیدی داخلی را تقویت کرده و باعث رشد و توسعه پایدار کشور در بلندمدت خواهد شد که از درآمدهای نفتی صرفاً برای ایجاد زیرساختها بکار رود به عبارتی در بخش مولد اقتصاد سرمایه گذاری شود.

چکیده مقالات

پوشش نااطمینانی و تعیین نرخ پس انداز بهینه راهکار دستیابی به اقتصاد مقاومتی در حوزه مدیریت دریافتی های نفتی

دکتر روح اله شهنازی

جهت مقاومتی شدن اقتصاد، باید بگونه ای سیاست گذاری کرد که اقتصاد در مقابل شوکها و نوسانات دچار بی ثباتی نشود. جهت بی ثبات نشدن در حوزه سیاست گذاری اقتصادی باید مدیریت کارا و اثر بخشی اعمال شود. یکی از ویژگی های ذاتی قیمت نفت و به دنبال آن دریافتی های نفتی، نوسانات و نااطمینانی آن می باشد. از آنجا که اجتناب از انتقال بی ثباتی قیمت نفت در اقتصاد، خارج از کنترل سیاست گذاران است خاصیت های بی ثباتی و نااطمینانی دریافتی نفتی، مدیریت اقتصاد کلان و برنامه ریزی مالی را دشوار می کند. بنابراین سیاست گذاری کارای مالی در فضایی جهت دستیابی به اقتصاد مقاومتی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از این رو در این مقاله هدف محاسبه نرخ پس انداز بهینه برای پوشش نااطمینانی قیمت و دریافتی های نفتی در ایران جهت دستیابی به اقتصاد مقاومتی در حوزه مدیریت دریافتی های نفتی است. جهت دستیابی به این هدف ابتدا ماهیت بی ثباتی قیمت های نفت و مدلی که قیمت های نفت از آن پیروی می کنند شناسایی می شود. سپس بر اساس آن با استفاده از بسط تیلور مدلی طراحی می شود که نرخ پس انداز احتیاطی بهینه برای پوشش نوسانات قیمت نفت را محاسبه کند. نتیجه نشان می دهد قیمت های نفت از یک فرایند گام تصادفی پیروی می کنند. همچنین نتیجه محاسبه نرخ های بهینه پس انداز احتیاطی جهت پوشش نااطمینانی مرتبط با قیمت نفت نشان داد در صورتی که دولت سالانه ۱۰ درصد از دریافتی های نفتی در دوره قبل را پس انداز کند مسیر بهینه پس انداز احتیاطی کمی بیش از ۱ درصد می باشد و در صورتی که دولت سالانه ۲۰ درصد از دریافتی های نفتی در دوره قبل را پس انداز کند مسیر بهینه پس انداز احتیاطی حدود ۰/۳ درصد است.

چکیده مقالات

طراحی یک مدل مبتنی بر توسعه منابع انسانی برای اقتصاد مقاومتی

محمد علی شفیعا، علیرضا معینی، علیرضا باباخان

توسعه اقتصادی کشورها و ارائه مدل های توسعه ای مناسب و بومی، همواره یکی از زمینه های مورد بحث در عرصه مدیریت توسعه در سالیان اخیر بوده است. برخی از کشورها با اتخاذ رویکردهای بومی برای توسعه اقتصادی، توفیقات زیادی را عاید خود کرده اند. نظریه اقتصاد مقاومتی که از سوی مقام معظم رهبری برای اولین بار مطرح شد، تلاش دارد تا ضمن طراحی یک چارچوب اقتصادی بومی برای ایران، عزت و استقلال اقتصادی کشور را نیز ارتقا بخشد. در این مقاله، با استفاده از تحلیل نظرات مقام معظم رهبری به عنوان نظریه پرداز اقتصاد مقاومتی، و نیز با در نظر گرفتن تحقیقات سایر محققین، عوامل موثر بر رشد اقتصادی و صنعتی کشورها استخراج شده اند. سپس، یک مدل مفهومی برای پیاده سازی موفق فرهنگ اقتصاد مقاومتی با تکیه بر نقش توسعه نیروی انسانی معرفی شده است. برای محک زدن اعتبار مدل پیشنهادی، از نظر خبرگان شرکت کننده در پژوهش و به وسیله مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. کلمات کلیدی: اقتصاد مقاومتی، جریان فکری، نیروی انسانی

ممیزی روشنایی اداره گاز ناحیه ۲ مشهد با استفاده از نرم افزار
Dialux

سمیه کاراندیش، حسام الهی، نیما امین، مهدیه
کنعانی

در دنیای امروز مدیریت و بهینه سازی مصرف این حامل انرژی هم از نقطه نظر حفظ و سیادت از منابع انرژی و هم از نظر کاهش آلودگی های محیط زیست بسیار حائز اهمیت می باشد. با توجه به مصرف بالای انرژی در کشور، مطالعه ای در رابطه با مصرف انرژی در ساختمان اداری مجموعه گاز ناحیه ۲ شرکت گاز استان خراسان رضوی صورت گرفته است. پس از انجام ممیزی و استقرار نظام مدیریت انرژی، در نهایت راهکارهای مدیریتی کاهش مصرف انرژی در این ساختمان به شرح گزارش ارائه گردیده است. در این راستا پس از جمع آوری کلیه داده های مورد نیاز در رابطه با ساختمان های مذکور و تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده روند کلی مصرف انرژی مورد ارزیابی قرار گرفته است. همچنین راهکارهای بهینه سازی مصرف انرژی ارائه و از دیدگاه اقتصادی در سه سناریوی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت دسته بندی شده است.

چکیده مقالات

رضا اشگرف، دکتر سعید میرزا محمدی، دکتر سید
جعفر سجادی

شناسایی عوامل موثر بر خصوصی سازی صنایع پالایش گاز ایران با رویکرد
دلفی: مورد کاوی شرکت پالایش گاز پارسپان

در این نوشتار، نتایج بررسی عوامل کلیدی موثر بر خصوصی سازی صنایع پالایش گاز ایران در راستای مردمی کردن بخشی از اقتصاد نفت و انرژی، با رویکرد دلفی، ارائه شده است. به این منظور پس از مروری کوتاه بر تعاریف، مبانی و اصول نظری خصوصی سازی و ارائه شواهدی از تاریخچه خصوصی سازی صنایع نفت و گاز در سطح جهانی، مساله پژوهش تعریف خواهد شد. مرور پژوهش ها و مطالعات پیشین در زمینه عوامل موفقیت و شکست خصوصی سازی و جمع بندی آن ها، بخش بعدی مقاله را تشکیل می دهد. در ادامه روش پژوهش تبیین و در پایان نیز یافته های این پژوهش، توصیف و تحلیل می گردند. بر اساس یافته های این پژوهش بر مبنای تکنیک دلفی، خبرگان، در مجموع ۳۹ عامل را در خصوصی سازی شرکت های پالایش گاز، کلیدی تشخیص داده اند.

چکیده مقالات

نقش نفت در تحقق مولفه های اقتصاد مقاومتی

احمد قضاقلو و آیدا متین

ما در پی «اقتصاد ایده‌آلی» هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند؛ اقتصادی که برای جهان اسلام الهام‌بخش و کارآمد بوده و زمینه‌ساز تشکیل «تمدن بزرگ اسلامی» باشد. بدین معنا اساساً در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مولفه‌های مهم الگو می‌باید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک‌پذیری و نوآوری می‌شود.

اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی بسته نیست و چنین دیدی نسبت به اقتصاد مقاومتی رشدآفرین نیست. منظور از اقتصاد مقاومتی واقعی یک اقتصاد مقاومتی فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل و بسته چنانکه مقاومت برای دفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر حرکت و پیشرفت تعریف می‌شود.

چکیده مقالات

تجلی اقتصاد مقاومتی در آرمان اقتصاد بدون نفت و مدیریت درآمدهای نفتی با نگاه به ادبیات اقتصاد بدون نفت

مجتبی کریمی و داود فراهانی

باتوجه به تشدید تحریم‌ها به خصوص در بخش انرژی، بزرگان و مدیران ارشد نظام، یگانه راه مقابله با اینگونه تنگ نظری‌های بیگانگان را در رشد و تعالی اقتصاد داخلی که در ادبیات اقتصاد مقاومتی تجلی یافته است دیده اند. مفهوم اقتصاد مقاومتی درباره مدیریت درآمدهای نفتی را میتوان مدیریت اقتصاد بدون نفت تعریف کرد؛ چراکه یکی از آرمان های انقلاب اسلامی اقتصاد بدون اتکا به درآمدهای نفت است. با اینحال، این آرمان و آرزو هنوز تحقق پیدا نکرده است. اقتصاد برپایه درآمدهای نفتی مصائبی به دنبال دارد که نابودی تولید داخلی و افزایش بی رویه مصرف‌گرایی از جمله آن است. این مقاله میکوشد تا ضمن برشمردن مصائب اقتصاد نفتی، به دلایل اجرایی نشدن این آرمان اصلی انقلاب پردازد و راهکارهای مدیریت درآمدهای نفتی برپایه اقتصاد غیر نفتی از نقطه نظر کارشناسان را ارائه نماید. حسن مطلع مقاله بیانات رهبری نظام درباره اقتصاد غیر نفتی است.

مقام معظم رهبری در چند سال اخیر با نامگذاری سالها با عناوین اقتصادی اهمیت مسایل اقتصادی و برنامه ریزی دشمن برای تضعیف نظام جمهوری اسلامی از این طریق را یاد اوری کرده اند. طرح موضوع اقتصاد مقاومتی از سوی معظم له نشان دهنده عمق نگاه رهبری به موضوع است. صنعت نفت ایران با توجه به نقش و جایگاه استراتژیکی که در اقتصاد کشور دارد و به تبع آن مسئله مدیریت مصرف نفت و گاز و فرآوردهای وابسته به عنوان، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی مطرح است. در این نوشتار با نگاهی اجمالی به ذخایر نفت و گاز در دنیا و ترسیم جایگاه جمهوری اسلامی در عرصه نفت و گاز جهانی تولید و مصرف فرآورده ای نفتی در کشور مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است. با عنایت به شدت پنج برابری مصرفی انرژی در کشور موضوع مدیریت مصرف انرژی به ویژه مصرف نفت و گاز و فرآورده های وابسته می تواند نقش مهم و تعیین کنندهای در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی مورد نظر رهبر معظم انقلاب داشته باشد. براین اساس راهبردهایی نظیر تولید صیانتی نفت، کاهش وابستگی اقتصاد کشور به نفت، اصلاح نظام مالیاتی، اجرای صحیح قانون هدفمندی یارانه ها، توسعه فرهنگ استفاده از حمل و نقل عمومی، حداکثر استفاده از فرصت تحریمها و بهینه سازی الگوی مصرف به عنوان الزامات تحقق اقتصاد مقاومتی مطرح شده است.

چکیده مقالات

هادی فرمینی فراهانی

راهبرد سازماندهی تحقیق و توسعه در صنعت نفت، گامی مهم در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی

۲۸

طی سالیان گذشته و بر حسب تجارب بدست آمده و نیز مباحث علمی مطروحه در فضای کشور، برای مدیران و تصمیم گیران سطوح ملی و بنگاهی ما مسجل شده که دستیابی به فناوری روز یک ضرورت حیاتی است و هر بنگاه و حتی ملتی که نتواند به سطح فناوری مناسبی دست یابد، از چرخه معاملات جهانی حذف خواهد شد. اکنون سوال دیگری که برای مسئولین ذیربط مطرح است چگونگی دستیابی به فناوری است. به عبارت بهتر آیا باید در مورد کلیه فناوریهای مورد نیاز، به تحقیق و پژوهش پرداخت و آن را از مرحله پایه تا کاربرد، توسعه داد یا اینکه می توانیم فناوریهای مورد نظر را از خارج خریداری کنیم و فقط به بهره برداری از آن بپردازیم؟ کاملاً آشکار است که در فاصله دو حالت فوق، طیف وسیعی از راه حلها وجود دارد که در تمام آنها، نوع و سطح خاصی از «تحقیق و توسعه (R&D)» مورد نیاز است. اما به سوال مهم دیگری هم در اینجا باید پاسخ داد: آیا صرف دستیابی به یک فناوری، کفایت می کند و یا چگونگی بهره برداری بنگاه از آن نیز اهمیت دارد، و در این صورت چه نوع سازماندهی برای بهره برداری کارآمد و اثربخش از هر فناوری لازم می باشد، بویژه آنکه عمده استراتژیهای طراحی شده برای فناوری، به نوعی، مشارکت سایر شرکتها (بویژه شرکت های خارجی) را در بر دارد و لذا نحوه این مشارکت امری پیچیده است. تاریخ سی و سه ساله انقلاب اسلامی حاکی از فشارهای هر روزه جبهه استکبار در جهت کاهش نفوذ و قدرت جمهوری اسلامی ایران بعنوان پرچمدار واقعی جهان اسلام و مظلومان جهان است. این فشارها در هر برهه ای از تاریخ با صورتی متفاوت خود را نمایان می سازد؛ گاهی سیاسی، گاهی اجتماعی - فرهنگی و در سالهای اخیر اقتصادی. کشور ما ایران و نظام مقدس ما امروز در یک جنگ تمام عیار اقتصادی به سر می برد و البته در تاریخ اقتصادی ایران ثبت است که رهبر معظم انقلاب از سالها پیش اقتصاد مقاومتی را مطرح کرده و بر ضرورت بازبینی در نظامهای کنونی تأکید کرده بودند. همچنین خودداری از خام فروشی نفت و حرکت به سمت اقتصاد غیرنفتی، استفاده حداکثری از کالاهای داخلی و نهراسیدن از تحریمهای اقتصادی نیز از دیگر نکاتی است که سالها پیش، از آغاز تحریم نفتی، از سوی مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفته بود. این تحقیق به بررسی راهبرد تحقیق و توسعه در صنعت نفت (به عنوان موتور اصلی محرکه صنایع کشور) و چگونگی نقش آفرینی بسیج علمی در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی می پردازد.

چکیده مقالات

بررسی تحریم‌ها در حوزه نفت و گاز

سید علی روحانی، امیرعباس سالارکیا
سید علی فاطمی، سید مهدی بنی طبا، میرهادی رهگشای

دولت آمریکا در راستای مقابله با انقلاب اسلامی ایران و جلوگیری از گسترش آن، از ابتدای پیروزی انقلاب تحریم‌هایی را علیه ایران وضع نموده است. از حدود ۶ سال گذشته، همراهی شورای امنیت سازمان ملل و اتحادیه‌ی اروپا باعث شده این تحریم‌ها وارد مرحله‌ی جدیدی شده و بسیار شدیدتر شوند، تا جایی که حتی رئیس جمهور آمریکا تحریم‌ها علیه ایران را بی سابقه می‌خواند. نوک پیکان تحریم‌ها، درآمدهای کشور در حوزه نفت و گاز را هدف گرفته است.

در این مقاله، ضمن بررسی قوانین تحریم مصوب علیه ایران، یک دسته‌بندی مفهومی از حوزه‌های مختلف اقتصادی و تحریم‌های اعمال شده در هر حوزه ارائه می‌دهیم. سپس بر اساس این دسته‌بندی، برخی از تحریم‌هایی که در آینده ممکن است اعمال شود را پیش‌بینی می‌کنیم. در پایان به برخی از راه‌حلهای مقابله با تحریم‌ها خصوصاً در حوزه نفت و گاز اشاره شده است.

چکیده مقالات

فرصتهای ایجاد شده برای اصلاحات اقتصادی در اثر تحریم نفت و گاز

سید علی روحانی

تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران، عمری به قدمت انقلاب اسلامی دارد. اما در سالهای اخیر، تحریم‌های به مراتب گسترده‌تر و شدیدتری علیه کشورمان به تصویب رسیده است؛ به گونه‌ای که به اذعان مقامات غربی، تحریم‌های فعلی علیه جمهوری اسلامی، شدیدترین تحریم‌هایی است که در طول تاریخ علیه یک کشور اعمال شده است. گستردگی این تحریم‌ها به گونه‌ای است که کلیه عرصه‌های تجاری، مالی، سرمایه‌گذاری، انرژی، حمل و نقل، زیرساخت‌های ارتباطی و علم و فناوری را شامل می‌شود.

این تحریم‌ها از یک سو به دلیل محدودیتهای فراوان تحمیلی، شرایط دشواری را برای اقتصاد کشور و خصوصاً صنایع مختلف ایجاد کرده‌اند؛ اما از سوی دیگر به دلیل همین محدودیتهای، فرصتهای بسیار مناسبی برای اصلاحات زیرساختی در اقتصاد کشور و خصوصاً در صنایع نفت و گاز بوجود آورده است. در این مقاله با تحلیل اثرات تحریم‌ها (خصوصاً تحریم‌های سه سال اخیر) بر خرید تجهیزات نفتی برای شرکت نفت، امکان فروش نفت و کسب درآمد برای دولت، خروج شرکتهای خارجی از پروژه‌های نفتی و همچنین تأمین مالی پروژه‌های صنعت نفت، بخشی از فرصتهای مذکور تشریح خواهد شد.

بر این اساس، ایجاد فرصت بسیار مناسب برای کاهش وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی، اصلاحات نهادی و قانونی برای توسعه صنایع پایین‌دستی نفت و گاز، اتکا بر توان تولید داخل در تأمین مواد و تجهیزات پیشرفته صنایع نفت و گاز، تغییر نقش ایران در بازار جهانی نفت و گاز، ورود شرکتهای بزرگ داخلی به عرصه مدیریت پروژه‌های نفتی، اصلاح سازوکارهای فروش نفت و ورود بخش خصوصی به عرصه تجارت نفت، توسعه روشهای تأمین مالی جدید برای پروژه‌های نفتی و الزام تسریع در هدفمندسازی یارانه‌های انرژی، مهمترین فرصتهایی هستند که تشدید تحریم‌ها در اختیار نظام اقتصادی و به طور خاص صنعت نفت کشور قرار می‌دهد.

ایران، اولین کشور دارنده ذخایر هیدروکربوری و یکی از بزرگترین صادرکننده های نفت جهان است. صادرات نفت خام برای ایران از دو جهت تأمین درآمد مورد نیاز کشور و حفظ امنیت ملی حائز اهمیت است. اما پرسشی که وجود دارد این است که آیا خام فروشی نفت خام بهترین گزینه انتخابی برای نفت ایران است. در این مقاله پس از بررسی وضعیت نفت در بخش های تولید، پالایش، صادرات و مصرف ایران، به ارزیابی توسعه ظرفیت پالایشی در چارچوب بررسی مسائل اقتصادی، امنیتی- سیاسی و زیست محیطی پرداخته می شود. در این چارچوب، ایجاد ارزش افزوده بیشتر از نفت و تکمیل زنجیره ارزش افزوده آن، تأمین امنیت کشور از طریق تجارت فرآورده با کشورهای منطقه و تأمین نیاز داخلی به فرآورده های نفتی، مبین ضرورت توسعه ظرفیت پالایشی هستند. سپس، با نشان دادن مزایای پالایشگاه های مدرن کوچک در مقابل پالایشگاه های مقیاس بزرگ، این گزینه به عنوان پالایشگاه های برتر در شرایط حاضر، پیشنهاد می-گردد.

چکیده مقالات

سید علی فاطمی خوراسگانی، سید مهدی بنی طبا
کوپایی، محمد مهدی پاک پرور

نقد و بررسی شبکه برق ایران با توجه به اقتصاد مقاومتی و ارائه
راهکارها

در شرایط فعلی کشور که عرصه جنگ حوزه اقتصاد است، دستیابی به اقتصاد مقاومتی الویت اول کشور به حساب می آید. اقتصاد مقاومتی مجموعه از اصول و راهبردهاست که در همه زمینه ها قابل تسری دادن است. در میان انرژی شاید استراتژیک ترین کالای قرن حاضر هم باشد. در این مقاله سعی بر آن داریم تا از نگاه اقتصاد مقاومتی شبکه برق کشور را مورد آسیب شناسی قرار داده و راهکاری را برای مقاوم سازی آن و ایفای نقش بیشتر آن در عرصه اقتصاد مقاومتی پیشنهاد دهیم.

اقتصاد مقاومتی اصلی ترین راهبرد نظام اسلامی در حوزه اقتصاد است. در واقع اقتصاد در الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، دو مبنا و بنیان اساسی دارد: (۱) مردمی سازی و (۲) مقاومت در برابر سلطه اقتصادی. در دین اسلام، مردمی سازی و سپردن امور به مردم امری راهبردی است و نه تاکتیکی؛ وظیفه حاکم و ولایت امر، هدایت و راهبری و وظیفه مردم قیام به قسط در همه امور اعم از اقتصادی، فرهنگی، نظامی و سیاسی است. نمونه بارز آن، حضور همه جانبه و مشارکت توده های مردمی در حوزه نظامی و جنگ تحمیلی و در حوزه های سیاسی و انتخاباتی است که منجر به تحقق پیشرفت و تعالی نظام اسلامی شده است. در حوزه اقتصادی انفال (منابع نفت و گاز) و صنایع نفت و گاز نیز تصدی ها اصلتا بر عهده مردم و متعلق به آنهاست و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی باید بطور بومی، گام بگام و دقیق پیاده سازی گردد. این حوزه دارای منافع اقتصادی کلان است که با مردمی سازی آن بصورت واقعی علاوه بر انتفاع عموم مردم در منافع آن و توزیع ثروت، مقاومت اسلامی هم حاصل خواهد شد. البته مقاومتی نمودن اقتصاد در حوزه نفت و انرژی، مستلزم اجرای متوازن همه ارکان اقتصاد مقاومتی، برنامه ریزی دقیق و همه جانبه دستگاه ها و وزارتخانه های ذیربط است. آنچه در این مقاله به آن پرداخته شده است تبیین دقیق فرصت های اجرای ارکان اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت و وظایف و راهکارهایی برای بخش های مختلف این صنعت می باشد.

با عنایت به بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، انتظار می رود که استراتژی اقتصاد مقاومتی به گونه ای رقم بخورد که ضمن تقویت رشد و توسعه ی اقتصادی، با اهداف تهدیدهای دشمن نیز مقابله نماید. از این منظر، بهترین گزینه جهت ایجاد رشد و توسعه ی اقتصادی، دست یابی به توسعه ی صنعتی است. توسعه ی صنعتی در شرایط مقابله با تهدیدات دشمن می-بایست بر اساس پایه ای استوار گردد که در شرایط سخت و دشوار مانند تحریم، توان مقابله و مقاومت داشته باشد و دچار خدشه نگردد. به طور کلی، چهار پارادایم برای توسعه ی صنعتی و صنعتی شدن وجود دارد که می توان از طریق هر یک از این پارادایم ها، به این مهم دست یافت. در توسعه ی صنعتی، یک صنعت به عنوان «صنعت پایه» مبنای صنعتی شدن قرار می گیرد، و با توجه به شرایطی که یک صنعت پایه دارد، تنها چهار صنعت (شامل کشاورزی و تغذیه، حمل و نقل، نظامی، و انرژی) می-تواند مبنای توسعه ی صنعتی باشد. بنابراین، با مبنا قرار گرفتن هر یک از این چهار «صنعت پایه» و جهت گیری برای صنعتی شدن، چهار «پارادایم توسعه ی صنعتی» شکل می گیرد. لذا ابتدا می بایست «صنعت پایه»ی مناسب و بومی کشور را انتخاب و سپس بر اساس آن توسعه ی صنعتی را دنبال نمود. با شرایط بومی و موقعیت جمهوری اسلامی ایران، قرار دادن هر یک از صنایع کشاورزی، نظامی، و حمل و نقل به عنوان صنعت پایه در توسعه ی صنعتی در شرایط تهدید، فشار و تحریم می تواند مشکلات و مخاطرات زیادی را به دنبال داشته باشد، اما قرار گرفتن صنعت انرژی به عنوان «صنعت پایه» در توسعه ی صنعتی، بهترین گزینه در انتخاب پارادایم توسعه ی صنعتی کشور است. بنابراین، مناسب ترین پارادایم در دست یابی به توسعه ی اقتصادی در اقتصاد مقاومتی، پارادایم توسعه ی صنعتی انرژی پایه است. در صورت انتخاب این پارادایم، استراتژی ملی صنعتی و همچنین توسعه ی صنعتی و صنعتی شدن کشور بر مبنای توسعه ی صنعت انرژی شکل می گیرد. برای تحقق صنعتی شدن بر مبنای توسعه ی صنعت انرژی، می بایست که استراتژی ملی انرژی به گونه ای طراحی گردد که تمامی سطوح کشور و جامعه برای این منظور، هم گام و هم آهنگ حرکت کنند. از این جهت، استفاده از مدل «شاتل استراتژی» به عنوان یک استراتژی رفت و برگشتی، تحقق اهداف را طی یک حرکت رفت و برگشت میسر می سازد که مبنای طرح ریزی استراتژی ملی انرژی قرار گرفته است. هدف این استراتژی تبدیل شدن کشور ایران به «صادرکننده ی انرژی، فرآورده های انرژی، دانش انرژی و همچنین تکنولوژی انرژی» می باشد، که از طریق حرکت رفت و برگشت در سطوح استراتژیکی، عملیاتی، تاکتیکی و تکنیکی محیط استراتژی ملی انرژی در طیف مختلفی از انواع انرژی فسیلی و هسته ای و تجدیدپذیر، و نیز فعال سازی سطوح مختلف محیط استراتژی ملی انرژی بدست می آید. لذا اتخاذ شاتل استراتژی در صنعت انرژی و فعال سازی و گسترش این صنعت در ابعاد مختلف، ضمن ایجاد اشتغال و رونق در تولید، با افزایش نفوذ صنعت در سطوح مختلف کشور، موجب توسعه ی صنعتی و صنعتی شدن کشور می شود. این توسعه می تواند در اقتصاد مقاومتی، وجه آفندی و تهاجمی علیه تهدیدهای دشمن باشد و علاوه بر خنثی نمودن فشارها و تهدید ها، رشد و شکوفایی اقتصادی کشور را به ارمغان آورد.

اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی بسته نیست و چنین دیدی نسبت به اقتصاد مقاومتی رشد آفرین نیست. منظور از اقتصاد مقاومتی واقعی یک اقتصاد مقاومتی فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل و بسته چنانکه مقاومت برای دفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر حرکت و پیشرفت تعریف می شود. اقتصاد اسلامی با سودجویی مخالفت ندارد بلکه با مینا شدن سود و سوداگری بچگانه برای تکاثر و انباشته کردن سود آنگونه که در نظام آمریکا انجام می شود سازگاری ندارد و مهمترین وظیفه اقتصاد مقاومتی غلبه بر این تفکر است که تفکر غالب بر سیاستگذاران کشور است

دکتر درخشان عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی*

تهیه شده در دبیرخانه دائمی اقتصاد مقاومتی دانشگاه علم و صنعت ایران

با همکاری

مرکز مطالعات اقتصادی بسیج دانشجویی دانشگاه علم و صنعت ایران و بسیج وزارت نفت

